

Šiame numery

ISPŪDŽIAI PO LITERATŪRINIŲ KALBŲ
PARTIZANINĖMIS TEMOMIS.
JURGS MATULAITIS — MISIJOS ŽMOGUS.
EGZODO POEZIJOS SUOLIAI —
MYKOLAS VAITKUS.
MYKOLO VAITKAUS EILERAŠČIAI.
ZENONAS IVINSKIS IR JO APLINKA
JAUNYSTĖJE.
IS PER DIDELIO AKYLUMO.
NUO KLOJIMŲ KONCERTŲ IKI IŠVYKOS
I PIETŲ AMERIKĄ.
APIE MIESLES DVIGYSLES.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
SPYGLIAI IR DYGLIAI.

KERTINĖ PARASĖ

Ispūdžiai po literatūrinių kalbų partizaninėmis temomis

Kūrėjas nebūtų kūrėju, jei jis neabejotų. Jis taisy, plėšo ir save kiekviename žingsnyje kritikuoja. Bet vis dėlto, jis turi makiaveliškai stumtis į priekį, kad ir mažyčiais žingsniais; kartais grįžti atgal ir vėl tęsti, nes puslapių patys neužpildo. Taip yra su modernistų dramaturgu, muziku, tapytoju ir partizaninės temos romanistu ar poetu.

Baigus, po "prasikallimo", kūrinių jau perima vertintojas, kuriam abejonė dažnai yra minutas. Vertintojas retai abejoja. Pažvelgus į įvairius (3-4) vertinimus įvairioje spaudoje, susidarė išspūdis, kad partizaninės temos rašyboje nuolat ne tuo keliu. Nors kūrybos akte-procese visi tikriausiai mėgino ne vieną kelią, bet jų jėgų negalėjo parodyti, kartu "nepridėdami" ir tų visų juodraščių - variantų.

Drauge gaunasi išspūdis, kad, apamai buvo ir apskaityta: faktai, prieinama medžiaga. Ir metodais. Stumiantis į priekį sceniniais metodais, dėl pajavirimo jungiant ekspoziciją - pasakojimą, gal kartais scenos darbe paverčiant pasakojimu, pasakojimą - sceną, pagal estetinį pajautimą. Stengiasi pagauti ir kiek galima realybės, nors tai nėra lengva artifakte, ypač tokioje temoje, kuri yra be asmeniškio patyrimo.

Buvo piešiamas ir žmogus. Bet jis toks komplikotas, lengviau iliustracija — piešiniu, fotografija pagaunamas, o dar lengviau filmu, kaip raštu. Dialogas čia padeda. Bet vien dialogo neužtenka; nusibosta. Jį reikia pertraukti mintimis, mostais, monologu, filosofine kovos prasme. Tam geri yra monologai. Bet monologas su taisyklingais sakiniais nerealus, dirbtinis. Geriau dialogas. Bet monologą paverčiant tik duologu, reikia pakišti

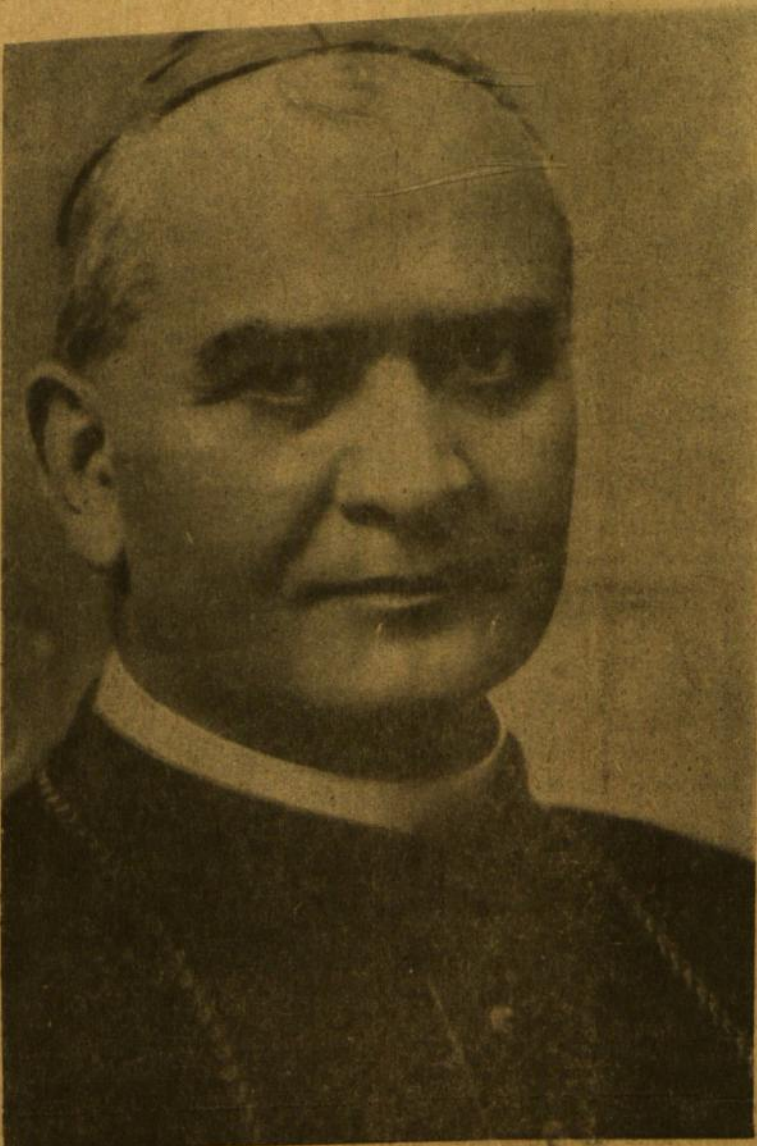
ir, tai dažnu atveju gan dirbtiniai, herojai kokį veikėją panašėn ir su juo pašnektėti, pafilosofuoti, kai to reikia ar nereikia. Kodėl? Gal dėl to, kad mūsųose dar nepopuliarūs palaidi (incoherent) ar poetiški įtarpai, monologai (Joyce, Woolf) ir su jais sunku išsiversti, kai kreipiamas dėmesys į intrigą ir žūtbūtinę kovą.

Taigi, monologas veikale pasidarys falšyvu duologu gal ir tam, kad šiek tiek gyvesniu rašytojo minčių, erudicijos ir efekto skleidėju ir gal jam kito kelio mūsuose ir nelieka, neišsprendus literatūrinio uždavinio, kad žmogus yra kūnas ir dvasia. Be jokių minčių ir erudicijos veikalas yra plokščias, banalus. Vien tik įvykių kronika — vėl - neliteratūriškas. Neapsprendus kūno ir dvasios, veikalas lieka nenatūralus. Per daug minčių, vėl negerai; turinys juose paskestas; o be minučių dar blogiau.

Kas daroma tuomet? Nagi, rašytojas tuomet laviruoja. Visko po truputį tai čia, tai ten. O literatūros istorijoje nemaža yra pavyzdžių, kokių tik nori. Jų semiantis, ir gaunasi toks šiupinis, apie kurį vertintojai ne visada gali atsiliepti teigiamai.

Ar rašytojas kurdamas abejojo? Aišku. Vertintojas, nematydamas jo juodraščių - variantų ir minėto proceso, gal kartais suabejojo, bet makiaveliškai turėjo vertinti rezultatą. O jei ir paklaustu, kaip prie to rezultato buvo prieita, rašytojas, irgi neabejodamas ir nutylėdamas proceso kelius, kelelius ir abejones, rodytų tik savo paskutinę - baigminę išdava. Jis kartais ir neobjektyvus, neparodydamas kovos oponento veiksmų ir minčių, mat, jam tokia metodu daug sunkiau

(Nukelta į 2 psl.)

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis

Kai žvelgiam į Matulaičio fotografijas, kai prisimenam jį apskrito, pilno veido — su didele ramybe, galvotume, kad jis buvo sutvertas įstrigti vienon vieton, priglusti prie vieno darbo ir taip ramiai praleisti visą gyvenimą. O tikrovėje jis buvo pilnas vidinio nerimo ir didelės skubos veikti. Ar tai nebuvo vado nerimas, ar ne dinamiko skuba?

Kai skaitome jo raštus, kai prisimename jo kalbėjimo būdą, atrodo, buvęs labai paprastas, visiems prieinamas savo žodžiu ir minties dėstymu. Bet juo daugiau jį skaitome ir mąstome, randam, kad tame paprastume slypi išmintis, žmonių ir jų santykių pažinimas, gilus įžvelgimas į laiko reikalus. Ne vienas iš jo amžininkų prasiitaria, kad Matulaitis buvęs nepaprastu, tiesiog genialiu gabumu. Ar to neliudija dvi aukštosios mokyklos — Petrapilio ir Fribourgo, suteikusios jam aukštesnius nei summa cum laude įvertinimus už magistro ir doktorato darbus?

Ne tik draugai, bet ir Vilniaus laikų priešai pripažįsta, jog Matulaitis mokėjęs nuostabiai susivaldyti ir atleisti nuoskaudas, buvęs labai taktingas ir visiems be išimties tėviškas. Niekas tada jo nelaukė šventuoju, tačiau juto, kad kažkas tobulo dvelkia iš jo asmenybės.

Trys bruožai neabejotinai būdingi jo asmeniui — genialumas, veiklumas ir šventumas, ir jie sukuria labai retą, spalvingą asmenybės derinį, vertą mūsų dėmesio ypač šiais laikais.

Matulaičio gyvenimas pasidalino beveik pusiau tarp XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios t. y. tame laikotarpyje, kada Vakaruose dar klestėjo stiprus sekuliarizmas ir iškilo intelektualinis bei socialinis katalikų atgimimas, o Rytuose, Rusijoje, dar siautėjo despotizmas ir brendo komunizmas. Matulaitis pažino Rytus ir Vakarus, ir jo nerimas susikaupė

ties savo tautos ir Bažnyčios rūpesčiais.

Minime jo gimimo šimtinę ir mirties keturiasdešimptenktnę sukaktis, tačiau ne tai svarbu jo asmeniui ir mūsų dėmesiui. Matulaitis buvo misijos žmogus ir ta misija buvo ypatinga anais laikais ir reikšminga dabarčiai. Misija išryškė tik laiko bėgyje ir tam tikrame žmogaus subrendi-

mo tarpsnyje. Matulaičio atveju ji išsiskleidė trim fazėm.

PIRMOJI MISIJOS FAZĖ — SOCIALINĖ

Kaip kunigas, Matulaitis turėjo progos išbandyti įvairias darbo galimybes — vikaro, seminarijos profesoriaus ir administratoriaus — vicerektoriaus, ligoninės kapeliono ir gimnazijos mokytojo. Nė vienoj iš tų pareigų jis neįėjo ypatingos misijos, Labiausiai jis buvo pasiruošęs dėstyti moralinę ir dogmatinę teologiją, bet ir jos nelenkė jo širdies. Jo misija gimė tokioj srityje, kuriai iš anksto nebuvo ruošęsi ir kurios nesimokė jokioj mokykloj, būtent — sociologijoj ir socialinėj veikloj. Ir gimė ji tada, kai jis atrodė mažiausiai buvo pajėgus bet ką dirbti. Dėl paastėjusios kaulų džiovos, neturėdamas pinigų, atsidūrė Varšuvos priemiesčio ligoninėj, tarp pačių vargingiausiųjų žmonių. Apsigy- nęs nuo kojos amputavimo, šiek tiek apsigydes, dėstydamas vienoj mokykloj, jis tyliai pradėjo organizuoti priemiesčių darbininkus ir trumpu laiku subūrė juos į 50,000 organizaciją. Šis darbas sukėlė nemažų reakcijų. Matulaitis buvo apšauktas Bažnyčios priešu, liberalu, socialistu (plg. J. Matulaičio užrašai, 81).

Dėl to Matulaitis negniužo ir nepabūgo. Priešingai, pajutęs

STASYS YLA

ugnies krikštą, ėjo tolyn. Ėmė ruošti socialines savaites Varšuvoj (vėliau ir Kaune). Ir buvo nelaukta, kad 1907 metais buvo pakviestas į Petrapilio akademiją dėstyti kaip tik sociologijos, dar niekur nedėstomos Rusijoj, o Vakaruose mažai težinomos. Dėstė ją ne vien teoriškai, bet ruošė būsimus kunigus ir praktiškai, juos tiesiog kvėpė kvėpė imtis socialinės veiklos. Iš jo studentų būrio mes susilaukėm visos eilės socialinių veikėjų savam kraštui. Jo įkvėptas Vl. Jurgutis su keleta kitų į antrus metus ėmė organizuoti būsimus ateitininkus.

Sociologijos dėstymas toli gražu nepatenkino Matulaičio. Neatrodė, kad socialinei misijai turėtų užtekti darbininkų ir varguomenės. Ėmė kristalizuoti mintis, kad "reikia ir visas visuomeninio darbo sritis atnaujinti Kristaus dvasioj" (Užrašai, 31). Bet kas ir kaip atnaujins be vadovaujančių asmenų, be specialių branduolių ir židinių? Kas paruos pačius vadovaujančius ir kokiū būdu?

Jis ryžosi kurti "intensyvaus katalikiško gyvenimo židinius" vienuoliško tipo ir apie juos telkti pasauliečius — vyrus ir moteris (Užr. 16,28). "Mūsų amžiuje, galvojo jis, ir toje Bažnyčios padėtyje, kurią matome, nebeu-

tenka paprastų darbininkų, samdinių, bet reikia tikrų apaštalų" (107). "Geriau mažiau darbininkų, bet gerų ir tikrų, išsižadėjusių savęs, pilnų dvasios" (32, 106).

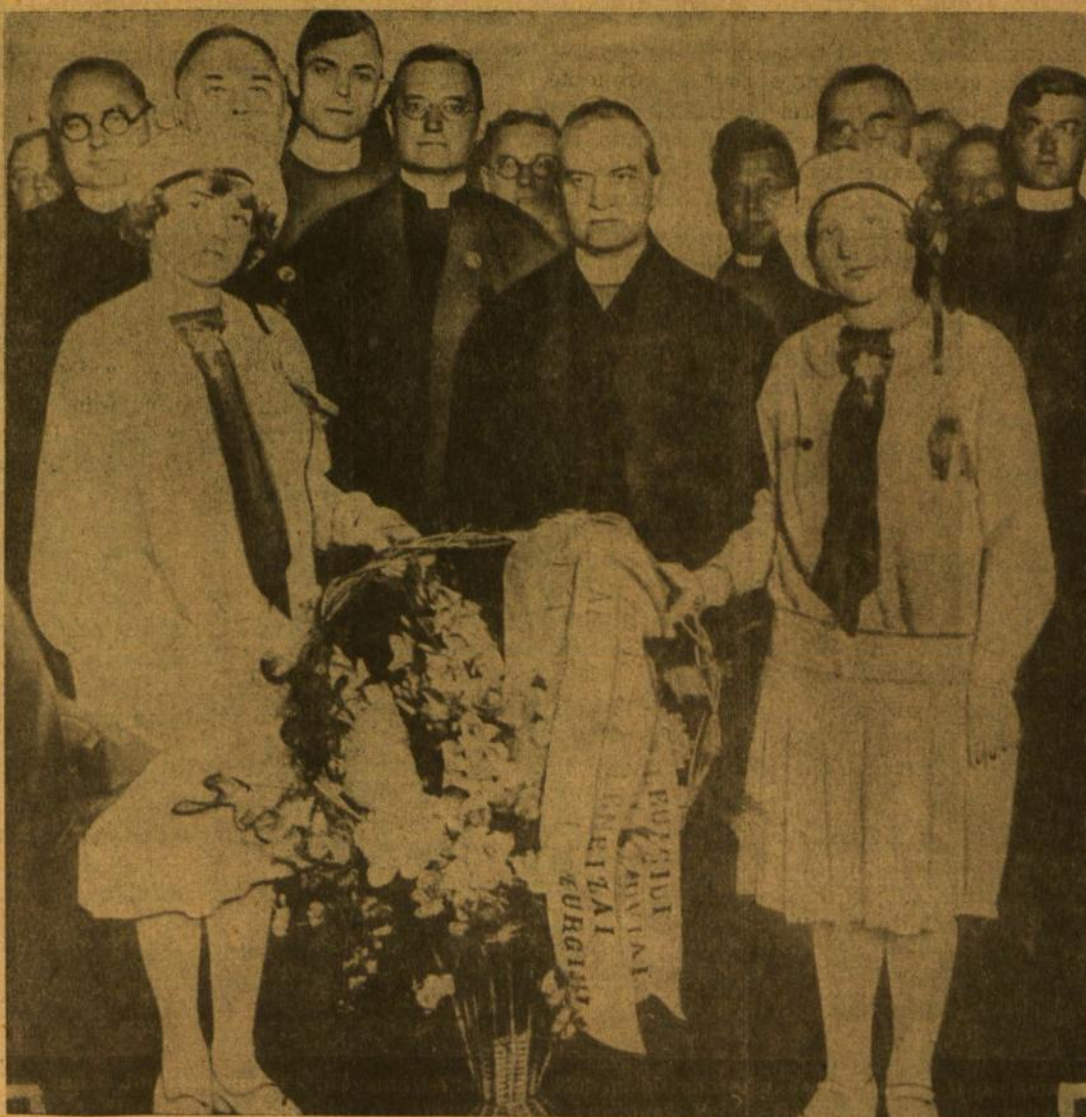
Toks apaštališkos dvasios elitas, "uolus ir narsus, be svyravimų ir baimės, viskam pasiryžęs.. su iniciatyvos dvasia, drausmingas ir organizuotas" (27—28) būtų "jėga.. — ne tik tokia, kuri ginasi" (45). Nebeužtenka gintis, reikia ir užkariauti (10): "Eiti ten.., kur didžiausia bediebybė, ištvirkimas, tikėjimo atšalimas, nutolimas nuo Bažnyčios" (22). "Visur įlįsti, įsibrauti...: jei kur išvaro pro vienas duris, grįžti pro kitas, kad ir užpakalines.., kad tik visur būtų įnešta Kristaus dvasia" (22—23).

ANTROJI MISIJOS FAZĖ — KARIZMATINĖ

Toks buvo jo naujas pasaulimas ir apsisprendimas, gimęs bene 1908 metais Petrapilyje, dėstant sociologiją. Pajuto, jog nebeužtenka jam kiltis vienišu Bažnyčios šluostuku, arba atskiros, nors ir garbingos, bažnytinės funkcijos kamštuku, dėl to ryžosi apiešti Akademiją, atsikvėpęs profesūros ir visiškai pasišvęsti šiam reikalui. Tas reikalas tapo pavergiančia idėja, tiesiog kristine misija. "Kristaus gyvenimo tikslas turi tapti ir mano gyvenimo tikslas, jei iš tikrųjų noriu eiti šventųjų pėdomis... Ko Kristus troško? — Įvykdyti Dievo karalystę žemėje, t. y. šv. mūsų Bažnyčią. Kokiū keliu prie to ėjo? — Visiško savęs išsižadėjimo keliu.. Kas iš to sėka? — Pilnai atsiduoti ir pasižvesti Bažnyčiai" (10). Su tuo išryškėjo Matulaičiui ir naujos, kristocentrinės dinamikos reikalas: "Visur Kristų nešti, viską Kristuje atnaujinti ir atgaivinti, viską dėl Kristaus apimti, viską prie Kristaus patraukti" (10—11).

Šiame apsisprendime pirma kartą iškilo ir labai įsidėmėtina implikacija: jei noriu eiti šventųjų pėdomis. Tai reiškia: Matulaitis sąmoningai ir nebeatšaukiamai pasuko herojinio tubulybės siekimo keliu. Bet čia pat atsidūrė naujoj bandymų ugnį, kurią pats taip apibūdina: "Stebėtinas dalykas: kol buvau nepasiketinęs visko išsižadėti, visiškai sekti Kristu.., žmonės menkai mane paliesdavo, net atokiai laikydavo nuo visokių vietų ir garbių... O kuomet padariau pirmutinį žingsnį sekti Kristumi, pradėjo žmonės man siūlyti aukštas, įtakingas vietas: seminarijos rektoriaus, kanauniko. Padarė mane, be mano pritarimo, Akademijos vicerektoriui, pradėjo masinti esą aš tapęs vyskupu sufraganu... Ir pasaulinė valdžia buvo aprimusi dėl katalikų dvasinio gyvenimo ir jų darbuotės bei organizavimosi. O mums pradėjus vykdyti savo sumanymą, ėmė persekioti,

(Jed 2 į spausdinti)

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis atvyksta į Chicago 1926 m. birželio mėn. 16 d. Stotyje jį pasitinka kunigai: a. a. A. Martinkus, A. Skripka, A. Albavičius, J. Vaičiūnas, Petras Gaslūnas. Mergaitės prie kėdės: B. Ziedaitė ir B. Poporiūnaitė.

Jurgis Matulaitis misijos žmogus

(Atkelta iš 1 psl.)

daryti kratas, ieškoti slapto organizacijų" (81). Dėl to "teko daug pergyventi, daug kentėti, daug permastyti" — (80, plg. 105—106).

Matulaitis buvo priverstas likti dėstytoju ir administruoti Akademiją ligi 1911 metų, tačiau slapta, jau 1909 metais, padarė vienuolio įžadus ir pradėjo atkurti beišmiršančius marijonus. Su tuo prasidėjo intensyviausias dvasinio jo gyvenimo tarpnis, kartu ir dinamiškiausias, trukęs ne daugiau 20 paskutiniųjų jo gyvenimo metų. Kunigystės pašaukimą buvo radęs pirmame brendimo amžiuje, jaunystėje, o dabar, turėdamas apie 37 metus, susirado vienuoliškąjį pašaukimą. Tokie dalykai nebūna naujiena: žmogus apie 40 metus bando vieną pašaukimą keisti kitu — aukštesniu. Tačiau Matulaitį reikia teisingai suprasti. Jo misija buvo ne pačiam tapti vienuoliu, bet restauruoti rusų su naikintą vienuoliškąjį gyvenimą Lietuvoje. Tai viena. Antra, vienuoliškąjį gyvenimą pritaikyti naujiems laikams, pagal naujausius socialinio darbo reikalavimus, duoti intergralesnę veiklos kryptį, koncentruoti į Kristų — krikščioniškojo atnaujinimo versmę.

Si misija tuo ir buvo karizmatinė, kad ji siekė atnaujinti specifiską bendruomeninio gyvenimo sektorių ir jį padaryti lankstesniu įrankiu geriau tarnaujančiu tautai ir Bažnyčiai — didžiios bendruomenės. Per 20 metų jis išugdė marijonus Lietuvoje, Lenkijoje, Gudijoje ir Latvijoje ir dar įsteigė moterų vienuolijas atskirai Lietuvai ir Gudijai, ir penkiolikai vienuolių padėjo atšviežinti, patikslinti jų regulas bei instrukcijas. (Tarp kitų lietuviškų ir Lenkijos vienuolių, jo pagalbos buvo susilaukusios ir mūsų seserys kazimierietės).

Matulaitis šiam bažnytiniam elitui parengti, jį instruktuoti, jo darbą įveiksminti ir tikslinti skyrė nepaprastai daug laiko, energijos ir jėgų. O kaip gi su ta socialine veikla, kurią buvo taip siekmingai pradėjęs? Kaip su pasauliečių organizavimu ir jų apsaugavimu, kaip su Lietuvos gyvaisiais reikalais? Ar visi tie dalykai paskendo ir išstipro lyg būtų nebuvę?

AUKA LIETUVAI

"Pirmon eilėn, rašė jis, aš tarnauju Bažnyčiai, nes esu jos kunigas. Bet manau, kad ir Lietuvos nenuskriausiu, jei Viešpats norės mano darbus laiminti... Sąžinė man sako, kad einu tikru keliu". (128). Ir nors labai nenorėdamas atitūkti nuo pradėto vienuoliškų židinių ugdymo, jis padarė bene pačią didžiausią auką Lietuvos labui: sutiko, Lietuvos Tarybos prašomasis, imtis Lietuvos sostinės Vilniaus vyskupo pareigų, jei Roma tam pritars ir jį skirs. Ir jis buvo paskirtas. Tačiau netrukus lenkai užėmė sostinę ir užvaldė didžiąją dalį Vilniaus vyskupijos, o jį atskyrė nuo Lietuvos ir nuo savųjų židinių. Tą vyskupo sostą svilino aitrų politinės neapykantos ugnis, nepakentusi lietuvių kilmės ganytojo, nors kaip objektyvus, bepalinkas ir visiems tėviškas jis buvo. Svilio išitus septynerius metus, kol pagaliau

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis viename posėdyje, Chicagoje, 1926 m. birželio mėn. Iš kairės į dešinę: kun. A. Milukas, Lietuvos viepkonsulas dr. Petras Daužardis, arkivyskupas Jurgis Matulaitis, kun. Juozapas Kaulakis, kun. Juozapas Seštokas, kun. dr. Pranas Būčys.

jis apsisprendė šio sosto atsakyti.

Ganytojavimas Vilniuje išsėmė daug fizinių ir dvasinių jėgų, įspaudė kankininkystės žymes, tačiau jo nepalaužė, priešingai — dar daugiau nuskaidino. Tokį mes jį išvydome, grįžusi tėvynėn 1925 metų pabaigoje. Grįžo iš Vilniaus pro Romą, kur pop. Pijus XI pakėlė jį į titulinius arkivyskopus ir paskyrė apaštalinio vizitatoriaus su nauja misija: įkurti primą kartą po Mindaugo savarankišką bažnytinę Lietuvos provinciją ir paruošti konkordatą tarp Lietuvos ir Vatikano. Pirmąjį uždavinį jis atliko per nepilnus metus, parinkdamas ir Romai pristatydamas keturis naujus vyskopus ir metropolitą. Po to aplankė visas Amerikos lietuvių parapijas ir grįžęs ėmėsi antrojo uždavinio. Benurodamas planus konkordatui, kentė apendicito priepuolius ir neskubėjo kreiptis pas gydytojus. Pavėluota operacija, deja, nebeišgelbėjo jo gyvybės. Jis užgeso 1927 sausio 27. O buvo ne kartą meldęs: "Duok, Viešpatie, kad sudegčiau kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės tau ir tavo Bažnyčiai" (89).

Tada, kai mirė, prasivėrė amžininkų ir buvusių jo mokinių lūpos, liudydamos, jog netekome tikrai didelio moralinio vado ir didesnio lietuvių, negu galvojome; jo gyvenimas buvęs herojiškas, jo asmenybė buvusi šventa. Tada paaiškėjo, kad be Matulaitio kalbos, patarimų, įtaigojimų, patikslinimų vargiai būtų Lietuvoje turėję tiek ir tokių katalikų organizacijų, tokios spaudos, tokių drašų užmojų ir pasirošimų reformoms. Tada tik pasirodė, kad Matulaitis misijoje nebuvo dingusi nei sociologija, nei pasaulietiniai reikalai, nei lietuviškieji darbo barai.

TREČIOJI MISIJOS FAZĖ — EKUMENINĖ

Matulaitio misija su jo mirtimi liko nebaigta. Nebaigtas jo planas įveiksminti vienuolijas, kad jos iš tikro būtų elitinio tipo bendruomenės. Nebaigtas jo užmojis atnaujinti parapijas ir katalikų organizacijas, kad jos viską suderintų ir viską atnaujintų Kristuje. Tačiau jo pradėti, įkvėpti, tikslinti darbai, jo paliktos gairės ir jo idėjos tebėra gyvos ir, kas nuostabu, aktualios dabarčiai ir atečiai.

Matulaitis ta prasme nėra miręs, ir po šimtmečio jis laukia naujo gimimo. Jo beatifikacijos procesas, atrodo, eina į galą. Tikėjimas po to ateis laikas jo pasakojimui šventuoju. Jis taps rėdiniu savam kraštui, savos tautos išieiviams ir visam krikščio-

niškajam pasauliui. Matulaitis turės ką pasakyti šiems laikams šios civilizacijos padėtyje. Vakarai dar sekuliarizuoja, o Rytai teberaudo nuojauja. Pasaulis sunkiai bepakelia dvi negales: 1. stoka meilės žmonių santykiuose ir 2. stoka gilesnio ryšio su Dievu socialinėje, kultūrinėje, tautinėje, politinėje veikloje.

Toji veikla darosi įelektrinta ambicijų ir išskaitinimų. Ji nebeša laukiamų vaisių ir nepasitina pačių veiklantiųjų, nes nemašina savęs įprasmimo alkiu.

Stoka meilės šeimose, bendruomenėse, visuomenėje sukuria tokią padėtį, tartum gyventume suskaldytu stiklų erdvėje: kur pasigrieši, kur žvelgsi, ten tave žeidžia.

Albert Schweitzer, teologas ir gydytojas, dirbęs Afrikoje, yra pasakęs: — Siela kantresnė: ji gali palaikyti labiau nei kūnas, dėl to pirmia reikia gydyti kūną. Tuo tarpu vienuolė Teresė, dirbanti Indijoje įkūrusi naują vienuolių ligoniams, mirštantiems ir pamestinukams, sako priešingai:

— Siandien beveik visos ligos lengvai pagydomos, net džioga ir raupai. Bet viena liga tebėra neapgalvota — tai nemelė. Kiek žmonių yra atmetę šeimose ir visuomenėje! Jų siela kenčia daugiau nei kūnas.

Ar ne dėl to sielos skausmą vienai bando užpilti alkoholiu, kiti apmairinti narkotikais?

Matulaitis, pats fizinis ligonis nuo 11 amžiaus metų į savotišką atmetasias savo šeimoy ir ypač savo vyskupijoj Vilniuje, greičiausiai derintų Schweitzerio ir sesers Teresės pažiūras. Jis moko fizines žaizdas maldyti kantrumu, o dvasines — prasingumu. Socialines žaizdas jis buvo linkęs operuoti teisingomis reformomis ir naujos dvasios — Dievo dvasios gražinimu į gyvenimą. Tautinius nesutarimus jis sprendė, pats išsivadodamas iš neapykantų, kurias jautė žydams, rusams ir lenkams savo jaunystėje (plg. 112). Jis norėjo būti visiems viskuo ir kuo ir kur galėdamas visiems padėjo, tačiau saviškiams, lietuviams, jautėsi artimiausias ir labiausiai stengėsi jiems būti naudingas (tp).

Trečioji šių dienų žaizda yra negebėjimas derinti vertybes. Blaškomas tarp kraštutinių, neišglamė kas teigtina, ir teigiamas kas atmetina. Matulaitis buvo vienas iš nuostabių pavyzdžių, kaip suderinti gyvenimą pagal žmogiškąsias ir krikščioniškąsias vertybes ir viską suvesti į aukščiausią vertybių viršūnę Dievą.

Asmeniškaime gyvenime jis

buvo derintojas akcijų ir kontempliacijos. Socialiniame gyvenime — derintojas teisingumo ir meilės supratimo, pagarbumo ir pasiukojimo, ir tą derinį jis matė įkūnytą Kristaus pavyzdyje (124).

Ketvirtoji globalinė žaizda — tai Rytų ir Vakarų konfrontacija — politinė ir dvasinė, kuri gali tapti katastrofiška. Matulaitis, brandęs tarp Rytų ir Vakarų, galėtų taip pat būti pavyzdys to derinio jau savo asmeniu.

Penktoji žaizda — Bažnyčios suskilimas, kuris Matulaitį jaudino, ir jos apjungimas domino. Vakariečiams jis pristatė savo disertaciją rusų doktriną apie pirmą žmogaus pašventinimą, o rytiečiams jis rodė dinaminį žmogaus išpareigojimą perkeisti pasaulį kristinio pašventinimo pavyzdžiu.

Dar viena žaizda, bent Amerikoje, galėtų būti gydoma Matulaitio pavyzdžiu, būtent — suartinti, suvesti dar nesuvestus pasauliečius ir dvasiškius bendruose krašto ir katalikų problemų sprendimuose. Čia Matulaitis tuos rėtų daugiausia ką pasakoti, nes jis įkvėpė būsimą pop. Pijų Vienuliškąjį skelbti pasauliečių apsaugavimą. Savo studentas Akademijoje, būsimųjų ateitinių, ir kitų pasauliečių organizacijų kūrėjas kunigas, jis skatino padaryti tokių posūki, kuris buvo bene pirmasis katalikų pasauli. Mūsų kunigai, kaip ir kitų kraštų visur patys vadovavę, atsiskak šio vaidmens ir išugdė pasauliečius, juos pastatė pirmose pozicijose, o patys jiems daug kur tik talkino. Šito dar nėra Amerikoje ir daugelyje kitų kraštų. Tai vienas iš ekumeninės misijos uždavinių, dabar vykdomų Bažnyčioje po II Vatikano. Matulaitis šio srity buvo pirmūnas.

*

Mūsų laikų sielos nebėra taip kantrios ir pajėgios laukti. Joms reikia pagalbos. Jos desperatiškai ieško gyvenimo prasmės, vertybių derinio ir ypatingai daugiau meilės. Viena motina, paklausta, kaip ji gali padalinti savo meilę tarp dešimties vaikų, atsakė:

— Aš jos nadinu, tik paduginu! Matulaitis buvo pavyzdys, kaip padauginti meilę ir kaip ją nukreipti į neišsiamą šaltinį Dievą.

Albertas Camus šaukė: turim pakeisti šios civilizacijos kryptį, išsivaduoti iš nihilizmo, arba mes žusim! Rašytojas Kafka randa šiais laikais tik du pasirinkimus — tarp sanctum — šventa ir sputum — spaudalas.

Kertinė Parastė

(Atkelta iš 1 psl.)

yra išvystyti "patribtismo simfoniją", leimotyvus ir tėvynės meilę.

O jei jis tai parodytų? Kaip tai padarė Jankutė savo paskutinėje novelėje šiame dienrašty "Ketvirtoji eilutė — diagnozė" ir kaip yra daroma šių dienų filme, kur abiejų oponentų veiksmų pakaitomis pasirodo? Darbas būtų sunkesnis, bet gal daugiau įtikinamesnis? Ir herojų mintys, kurios niekad nėra gramatiškos, gal tu-

Matulaitis parodė, kaip išsivaduoti iš beprasmybės ir kaip siekti asmeninio ir visuomeninio šventumo. Jis mus ragina:

Tobulinkit save, tarnaudami kitiems (11).

Gyvenkit sąmoningu antpigininiu gyvenimu! (11)

Blogi nugalėkit, gerumu ir atkaklumu įveikit meilę (124).

Išlaikykim ramybę ir drąsiai žiūrėkim ateitin — pasitėkėkim Dievo Apvaizda (21).

Matulaitis rašė:

"Eikim drąsiai ir narsiai prie tikslo keliu, kurį Dievas mums rodo, kur dvasia mus veda... Dvasios nė pančiais niekas nesurakins, nė kalėjime neužkals, nė ištėrime nesulaikys" (24).

(Šis straipsnis yra kun. Stasio Ylos pamokslas Chicagoje 1972 m. sausio 30 d.)

MEDICINOS IR RELIGIJOS SEMINARAS

Illinois medicinos draugijos metiniame suvažiavime kovo 7-11 d. bus ir medicinos - religijos seminaras. Jis įvyks kovo 9 d. 10 val. ryto Conrad Hilton viešbutio 418 kambaryje. Apie mediciną ir dvasininkų bendravimą, apie medicinos santykį su religija kalbės visa eilė gydytojų ir dvasininkų.

RAUKŠLĖS VEIDE NUO TABAKO

Dr. Harry W. Daniell iš Redding, Calif., išstudijavęs 1,104 asmenis, priėjo išvados, kad rūkymas didina raukšlės veide. Tai jam buvo ypač ryšku, stebint nuo akių besitesiančias raukšles. Jis taip rūpestingai pravedė tyrimus, kad fotografavo rūkančių ir nerūkančių veidus, juos lygino, kol priėjo galutinę išvadą: rūkymas didina raukšlės veide.

DR. ANNA BALIUNAS

AKTŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS PRIEPAIKO AKINTUS
2858 West 63rd Street
Val. kasdien 10-12 val. ir 7-9 v vak. Šeštadienis 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WA1brook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683

DR. K. G. BALUKAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6444
Pirma ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS

PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir Californijos
Valandos pagal susitarimą: Pirmad., antr., ketvirt., nuo 6 iki 7:30 val. vakaro. Šeštad., nuo 3 iki 2:30 val. Trečiadienį, ir penktadienį, uždaryta
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WA1brook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS

DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR SLAPUMO TAKŲ CHIRURGIIJA
Tel. 695-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 55 — Elgin, Illinois

rėtų išplaukti mūsųose retai vartojama srauto netvarkinga forma ar poetiška proza, nes patriotika tai ne duologu — prakalbų švaistymasis, bet kažkas gilesnio. Gal net poezijos vietomis reikėtų griebtis, kaip tai darė Waldo Frank. Lauktina šioje neišsiamamoje tematikoje ir ateityje gerų pavyzdžių, pralenkiančių gal ir A. Landsbergio "Stulpus".

Mln.

Tel. ofiso HE 4-5549, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val. pirm., ketv., 1 iki 7 popiet. antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį ir penktadienį 10-4; šeštadienį 10-2 val.

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-0960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220

Namy — rezid. — PRProspect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketvirt., ir penktadienį nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad., nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

VAL.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1581

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŲNAS

VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. šeštadienis ir trečiadienis 12 iki 4 popiet.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

(Lietuvių gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštadienį 12-2 val. p. p. ir trečiadienį uždaryta.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ

MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakaro. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštadienį 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. RE 7-1168

Rez. tel. 239-2919

Perskaite "Draugą", duokite kitiems pasiskaityti

Tikintis, kad "ūkininko" irgi projektuojama "patriotinė" tema pavyks, ateina į galvą dar ir kitos nemiršamos temos, kaip meilė, kurių geresnių mums taip trūksta. Dar gi specialybių temos, liečiant menininką, inžinierių, daktarą, mokytoją, darbininką ir kt. Arba kunigo tema, studentų - šeimos, istorinė, žurnalisto tema (redaktorius?), mokslinės fantazijos, D.P. stovyklų, Nepriklausomybės ir t.t. Gal net literatūros srovų temos: realistinės, impresionistinės, ekspresionistinės ir kt.? Visos temos literatūrai yra geros, jeigu tik neatmetinai naudojamos.

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

2817 West 71st Street

Telef. HElock 6-8545

(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)

Pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 3 val. popiet. iki 7 val. vak. Ketvirtadienį ir šeštadienį nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-0960

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5146

Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namy 925-7697

Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadienis uždaryta

DR. ZIGMAS RUDAITIS

SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street

Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos

Pirma ligonius tikrai susitarus — (by appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS

Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIIJA

2856 West 63rd Street

Val. antradienį nuo 1-4 popiet ir ketvirtadienį nuo 5-7 vakare

Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. REliance 5-4410

Rez. Gltoveshill 6-0617

Valandos: pirm., antr., ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CH

Egzodo poezijos šuoliai

Mykolas Vaitkus

Ištrauka iš antologijos "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971" įvado

"Ateities" literatūros fondo tik ką išleistoje antologijoje "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971", kaip leidinio įvadas, yra ir dr. Viktorijos Skrupskelytės plačios apimties (40 psl.) studija "Egzodo poezijos šuoliai". Norėdami mūsų skaitytojus arčiau supažindinti su ryškiausiais išeivijos poetais, kurį laiką čia spausdinsime vieną kitą V. Skrupskelytės minėtos studijos ištrauką.

Red.

Vyriausioji šioje antologijoje atstovaujama karta, Mykolas Vaitkus, Juozė Augustaitytė - Vaičiūnienė, Julius Baniulis, iš dalies Jurgis Baltrušaitis ir visa eilė kitų, poeziją suprato klasiško grožio idealo prasme. Jiems nebūtinai tinka esteti ar formalistų terminas, nes jų kūryboje pabrėžiama ne tik forma, bet ir turinys, vidinio susikaupimo būsenos, jausmas, gamta bei žmonių darbai, religiniai ar patriotiniai motyvai ir, antra, čia jaučiama atvirumo laikmečiui, dienos įvykiams, kartais net visuomeniniam reikalui. Tačiau, jei bandysime atspėti, kodėl šie kūrėjai renkasi poetinį žodį, o ne prozos frazė, rasime, kad juos traukia poezijos išgaunamas ypatingo grožio efektas, ne antgamtinė tiesa ar visatos paslaptys, bet greičiau pilko, kasdieniško sakinio pakeitimas stilistine puošmena. Jurgio Baltrušaičio žodžiais tariant, būties kūrėjui "per rožę blyksi" ir todėl šiai būčiai apdainuoti jis kuria žiedų grožio išpūdį, šventės nuotaiką — dailių eilėraščių, kur rašalu užrašytos raidės pavirsta margų "žvaigž-

VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ

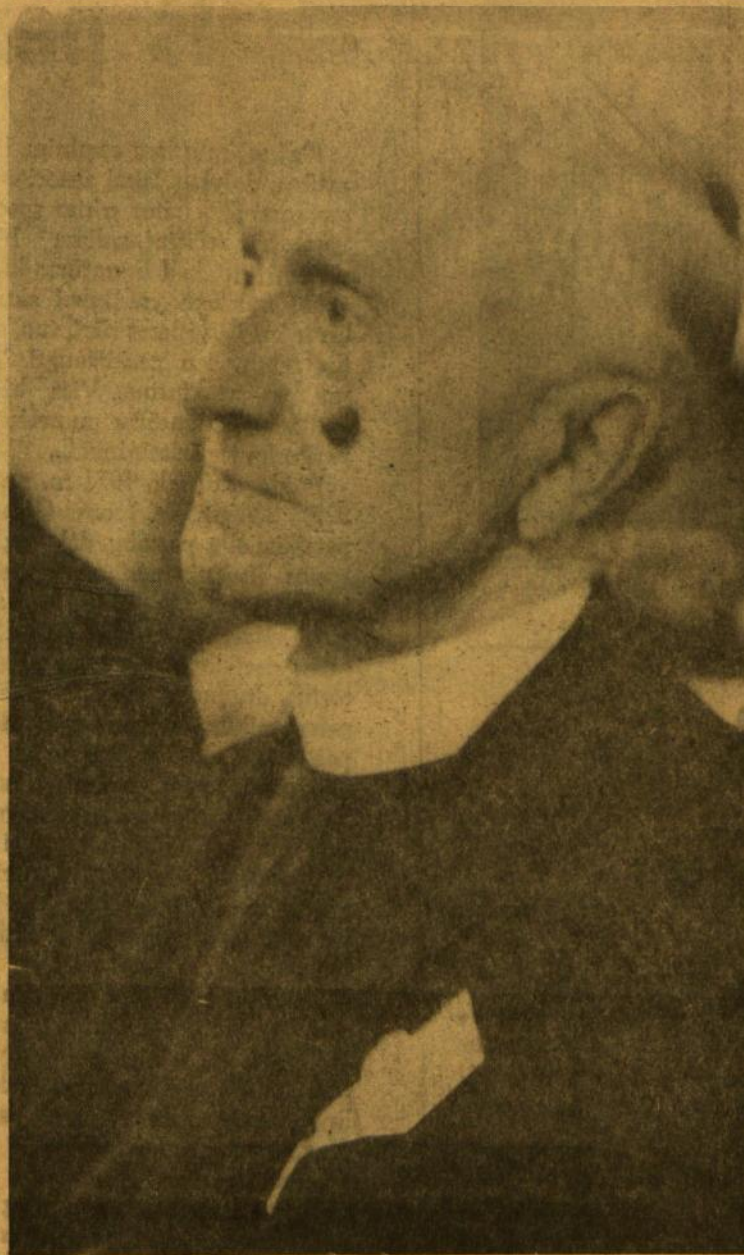
džių rašmenimis", kantriai ranka supintų gražių žodžių grandinėlę. Parinktas siužetas kartais lieka antroje vietoje. Jis nėra normuojantis eilėraščių elementas ir greičiau poeto domina savo esatinėmis galimybėmis, ta menine verte, kurios kūrėjas tikisi pasiekti ne spontanišku minčių ir emocijų prasiveržimu, bet greičiau kantriu stilistinių normų priitaikymu.

I pasaulį Vaitkus žveigia meniniško akimis. Jis pastebi vieną, kitą detalę, ją išdailina, iškelia į metaforą, kartais nueidamas taip toli, kad net nutrūksta ryšiai su vaizduojamu objektu ir jaučiame tik poeto sukurtą grožio išpūdį. Vieserėlių daina Vaitkui kyla į padanges sidabro trelėmis, "žvilga, žydi, perlais byra." Alyvos ryto migloj baltuoja kaip "deivės mantijos karoliai," o poeto jausmai — ilgesys, laimė, džiaugsmas — tampa karštu rubinu, sidabruota žvaigždžių fejka, aukso hiacintais. Visa spindi, švyti Vaitkui charakteringu kristaliniu žerėjimu. Tačiau šiose išdailintose metaforose skaitytojas atpažįsta paties poeto grožio ilgesį: ir rubinai, ir perlai, ir karoliai iš tikrųjų yra sukratizuota kūrėjo emocija, jo sielos, o ne realaus pasaulio dalis. Poeto ranką jaučiame ir griežtai kontroliuojamo formos, ne tik metaforose. Grožį susiejus su harmonija ir tvarka, savo meninį kūrinių Vaitkus sukomponuoja stilistinių normų pagrindu. Jo lankstūs, bet stropiai atrinkti ri-

mai, ryški intonacija, atidžiai suderinti veiksmažodžiai, aiškus ritmas, parodo, kad poetas kreipia daug dėmesio į eilėdarą ir savo grožio pasaulį sutvarko ne pagal tikrovę, bet pagal vaizduotės padiktotas menines normas.

Šis meninis pasaulis, skaitytojui taip ryškiai skirtingas nuo to, kurį mato akis, ir ta prasme, dirbtinis, Vaitkaus iš tikrųjų nėra priešpastatomas realiai tikrovei. Jis yra ir meniškasis ir natūralus, nes Vaitkus, į lietuvių literatūrą atėjęs dvidešimto amžiaus pradžioje, nepažįsta moderniai samonei būdingo meno ir gyvenimo atskyrimo. Jis tiki savo grožio pasauliu, jo nelaiko melaginga vaizduotės iliuzija, nes grožis jam yra ne tikrovės priešingybė, bet vienas jos aspektas, tas, kuriuo tikrovė žmogui atsiveria. Susirišęs su pasaulio dailiais grožio šaltu, poetas pajunta jų realumą; jie jam tampa tikri, autentiški. Panašiai reaguoja ir skaitytojas, primdamas poeto viziją. Iš dalies tai yra todėl, kad Vaitkus sugeba grožį sudinaminti, jį suprasti ne kaip statiską daiktų savybę, bet kaip savotišką stebuklą, kuris įvyksta jo eilėraščių rėmuose. Jis mėgsta panaudoti ypatingai judrius veiksmažodžius, parinkti vaizdus, kurie savo spalva ar šviesos žaismu duoda gyvumo, išgauna dinamiškų efektų dviejų žodžių sujungimu į vieną. Eilėraštyje, kuris pavadintas "Gyvo grožio" vardu, Vaitkus aiškina: ilgiuosiu grožio, kurs "ne stebėtis, tik švytėti verstu." Poetu tikime ir todėl, kad jis geba sudinaminti gamtą ir stilistinių priemonių, pavyzdžiui prozopoejų, būdu jau su-

(Nukelta į 5 pusl.)

Nuotr. V. Maželio

Mykolas Vaitkus

NUTILO VIEVERSELIS

Dangun nebkyta vieversėlis
čarleanti perlų dainele;
nebyra jo sidabro trėlės
mėlynėje srove kuklia;
atskrido su miglom, su vėjais
nelaukiamas žvarbus rugsėjis;
atvėso žemė ir vanduo;
dangus nuliūdes apsiniaukė;
dausosna paukščių voros traukia —
sudievi! Jau gilus ruduo.

O būdavo, vos dingus žiemai,
bešvintant, amžinai jauna
vėl liejas, mirksi vargo kiemul
karoliais vieversio daina,
tokia sava ir paprastutė,
kaip oras, vėjas ar saulutė,
o stebuklingai įvairi:
ji žvilga, žydi, perlais byra,
mėlynėn kyla, žemėn svyra,
tyra, krikštoliškai tauri.

Tarytumei galvus varpelis
gamtos bažnyčioje Mišias,
lydėjo jis iš Dievo valios
vargdienio darbus ir dienas.
Ir buvo oras garso pilnas —
tai Sanctus Sanctus tonai kilnūs,
tyros širdies kukli malda —
ir gera buvo jo klausyti...
O, dar giedok, giedok, paukštyte,
ir nenutiksi niekada!..

Plastėjo jis, gyvybės krislas,
šviesoj pakibęs mėlynaj;
jo džiaugsmas tvino tavo gyslose,
o tavo siela — jo dainoj;
ir spinduliai garsais virpėjo,
o jo daina žvaigždėlėm skriejo,
ir saulėj dingo vieversys;
ir kažkas alda, skamba šviesiai...
Ir tu grožies, grožies, stebiesi
ir nebūžinai, ar ji, ar jis...

O nūn? Tyli bažnyčioj, tuščiai;
užgeso skambesio daina;
šalta erdvė sustingio rūščiai;
užtemo lempa amžina;
gyva širdis plastėjus liovės,
ore maldos nutilo srovės,
lig vėl išaus pavasaris —
ir bokšte atsilieps signorius,
ir Dievo sužibės altorius —
ir vėl garsų malda pražys...
1945. X. 14.

Į KAZKĄ SPINDULETA

Daug niūrųjų naktų glūdomoj iškalėjusi,
kai krūtinėje ilgesio ašaros liejosi,
vėl veržiesi tu, siela, sparnuotoji nerimu
į kazką spindulėtą, nežinoma, kerima...

Vėl veržiesi tolumon su upeliais betvistančiais,
kazko ieškai, geidi su paukšteliais begrižtančiais,
su gėlių pumpurais, horizontalais bedunksančiais,
su svajų meteorais, vaivorykščių tūkstančiais...

Tu pasilgai saulutės, daugų ir pavasario,
ir lakstutės dainų, ir saulėtekio ašarų,
ir kvapsningų pakalnių gėlėtojo kilimo,
ir to viso, kas jamo svajojama, mylima...

Zenonas Ivinskis ir jo aplinka jaunystėje

Žiupsnelis klasės draugo prisiminimų

GRIGAS VALANČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Tuo įtampas ir entuziazmo metu, deja, įvyko ir žiauri tragedija. Ivinskių "daraktorių" (jauną, šaunų, išmoksintą) Joną Smilingį, grįžtant vienkinke brika iš Telšių, miške prie Lieplaukės, plėšikas nužudė, teraęs jo kišenėje vos tik keletą menkaverčių vok. okupacinių Ob - Ost markių. Tai buvo panašus beprasmiško žiaurumo įvykis, kaip ir ketvertą metų vėliau med. studento Jurgio Krasnicko nužudymas, kurio lavonas gerokai vėliau rastas Sinno ežere. Idijoto plėšiko galvosena, — elegantiškai apsirengusių (abu tokie buvo) ponaičių kišenės turėjo būti pilnos pinigų.

"Saulutės" kompleksus perskaitęs, pajutau didelę pagarbą ir dėkingumą abiem Izidoriam. Pagarbą jų nesavanaudiškam idealizmui, dėkingumą už tai, kad nelikau (manau, ir Zenonas), judviejų dėka žemės artojėliu, juoda duonele maitintas, praktišką išmokytas. Štai kokioje aplinkoje gimė Lietuvai žymus jos praeities tyrinėtojas — istorikas Zenonas Ivinskis. Tęptikaisčiau jam, kad jis nieko nėra parašęs apie žymų Žemaitijos švietėjų ir skatinimą žviestis, kokių buvo jo dėdė Jonas Brazinskas. Beje, toki pat priekaištą darau ir sau. Nė kukliu rašinėliu nepaminėjau 75 metų sukaktį prieš porą metų Žiogą (Iz. Artoją), nepažįstančios ir kruoščios spaudos žiurkės. Kiek

tas žmogelis per 60 metų yra prirašęs spaudai (tegu sau ir smulkūs dalykėliai) — tomui susidarytų. Abu, matyt, stabdė tas pats "ką kiti pamany", — smilko, antai, savo artimuosius.

III. Visi keliai — į Telšius, Plunge, Švieksną...

Nors vadinamos "etnologinės neapkantos" tarp lietuvių nėra, bet vis tiek nepatartina palikti žemaitės ir kampo vieny, nes jie gali susipėti. Kapsai į žemaitius visad iš aukšto žiūrėjo kaip į atsilikusius prastuolius, netgi sakė, girdi, ir velnias žemaitiuos gimes, atseit žemaitis. Mes atsikirsdavom, bet velnias mokslus išėjo kapsuose, ten ir savo kapsiškai velniškų gudrybių išmoko. Kažkaip asociatyviai ir vienukart prisiminiau abu didžiuosius, Europoje likusius, lietuvių intelektualus. Pagalvojau apie žemaitį Ivinskį, kruopščiąją istorijos "pele" ir tuoj "grasinančiai" atmintin skverbiasi ir kapsas — aštriaprotis filosofas Maceina, tas, kuriam į atlapus nekibk, nes nusideginsi pirštus (nutiko ir man kartą). Baiminausi, ar anas, "neskriaudžia" žemaitėlio, nors ir raminausi, — jų dirvų (istor. ir filosof.) ribos viena nuo kitos tolokai, nesisiekia. O ir kontrapuolimu žemaitis apsigintų nuo kampo (pusmečiu vyresnio, bet trumpesnio). Paklaustu, pavyzdžiui, kiek laiko Barbora Radvilaitė išbuvo vainikuota Lietuvos - Lenkijos ka-

ralienė, — šis atsakytu — 5 mėnesius (o teisingas atsakymas yra: 5 mėn. ir 1 diena — 1550.XII.7 — 1551.V.8) ir sukluptų. O suklupusį kapsą žemaitis lengviau nugalėtų arba susikirtimą baigtų lygiomis. Kada-ne-kada, o jau 1918-20 metų laikotarpyje, švietimo srity žemaičiai net ir "šviesiuosius" kapsus lenkė. Aukštesniųjų ir vidurinių mokyklų pridėjo Žemaitijoj kaip grybų po šilto lietaus. Ir tai išimtinai privačia iniciatyva. Kol Nepriklausomos Lietuvos švietimo ministerija susiorganizavo — susitupėjo, tankus mokyklų tinklas buvo jau gatavas, švietimas įsisiūbavo. Zenono dėdės Brazinsko ir kitų šauksmas (švieskitės, švieskitės...) plačiai nuskambėjo žemaičių žemės laukais ir miškais, išgirstas kaimuose ir miesteliuose. Žemaitijoje atsirado gausus būrys idealistų-pionierių, pasižventusių švietėjų, kurie plūšo, organizavo, mokė vadovavo. Aiman, ne dėl šiltų vietų ar algų, kurios anuomet buvo kartais iki nulio ubagiškos. Išimk iš

Plungės kan. Senkų ir brolius Gedgaudus, iš Telšių — kunigus "saulininkus" Korzoną ir Simaitį, iš Šilalės — kn. Maciejauskį, Ruginį Pliaterį, iš Skuodo — kn. Zadeikį, — tose vietose gimnazijos — progimnazijos būtų atsiradusios nepalygint vėliau, kai kur būtų visai neatsiradusios. Ryškus pavyzdys — apskrities miestas (!) Kretinga. Ten iki 1932 m. gimnazijos visai nebuvo (tik keturklasė), nes neatsirado iniciatorių, kol pagaliau minimais metais tą padarė pranciškonai, ne šviet. ministerija. Yra daug teisybės pasakyme: pravadyrius, vadus, didelius žmones gimdo ne motinos, o aplinkybės, kartais net atsiktiktinės. Daliai tinka ši mintis ir Zen. Ivinskio — mokslininko kilmei ir raidai aiškinti. Sakau daliai, nes didžiausia dalimi, tokiu jis pats save pasigimdė.

Tai gi, visais keliais ir keleliais, būriais ir batalionais traukėme anuomet į Telšius,

Masčio ežeras prie Telšių

(Iš Br. Kviklio archyvo)

Plunge, Švieksna, Skuoda, Mažeikius, Šilalė ir t. t. Kai kurie tėvai atvežė ne po vieną ar du, bet po 3, 4 ir vėliau net iki 6-rių ir daugiau, vis naujai skaičių papildydami. O an-tai, našlė Jaržemskienė iš Sačių į Telšius visai ir su visais vaikais (suaugęs sūnus ir 4-rios visų "ūgių" dukros) persikėlė, kol juos visus išmoksino. Pirma vieta, be konkurencijos, teko senų žemaičių bajorų giminei (bene 3-ju ar ne visa dešimtinė, keletas pustuzininkų gužėjo apie 18. Po jų sekė Mikuckių pulkas, are ne visa dešimtinė, keletas pustuzininkų (gen. Plechavičiaus 3 jaunesnės seserys ir 3 broliai ir kt.), 4 Jasinskai, aibė trejukių (Ivinskiai, Baltiejai, Juškevičiai, Nezabitauskai ir t. t. ir daugybė porelių. Anuomet dar tik 5-klasė tebuvo klasės Telšių gimnazijoje; Plungėje ir kitur — po 2, kai kur tik 1-ji klasė. Telšiškoje ne tik 5-toj ar 4-toj klasėse, bet ir 3-čioj, 2-je ir net 1-oj klasėj matei visokio amžiaus mokinių. Gausi (apie 40) mūsiškė 2-ji klasė turėjo visas tris kategorijas: žagres metusiu šuotu vyru, pusberniu —pusmergiu ir bandas paliku-sių, lėles išmetusiu berniuku - mergyčiu. Įdomu, kad visos 3 grupės, beveik visai lygiai skaičiumi pasidalino, tik mergaičių vidurkis — kiek jaunesnis. Jaunutėlis Zenonas turėjo anuomet sunkią problemą, kurios sėkmingas išsprendimas negalėjo neturėti, gal net didelės ir teigiamos, įtakos į jo vėlesnį gyvenimą. Jis bausiai nenorėjo atsilikti nuo vyresnių brolių, veržė veržėsi su jais kartu sėdėti, moky-tis. Dėl to jau labai ankstyvoj jaunystėj iš-moko, įprato sunkiai spautis, labai daug moky-tis. Nors už poros mėnesių jį į 2-ją brolių klasę ir perkėlė, atseit juos pasivijo, bet dar turėjo temptis — nuo jų neatsilikti. Neilgai trukus (gal tokia buvo jo ambicija?) jis pralenkė sunkiai slenkančią Juozą, o po to, net ir gabų, bet mažiau dirbančią Joną. Iš trijų Ivinskų, "mažiukas" Zenonas aiškiai jau 2-oj kla-sėj pasidarė pranašesniu, geresniu mokiniu. Sekančiais mokslo metais Ivinskiai (kaip ir aš)

(Nukelta į 4 pusl.)

Gandingos piliakalnių netoli prof. Zenono Ivinskio tėviškės.

Nuotr. A. Kubiliaus
(Iš Br. Kvickio archyvo)

Zenonas Ivinskis ir jo aplinka jaunystėje

(Atkelta iš 3 pusl.)

Jie Telšius negrįžo. Jie liko Plungėje toliau mokytis, o man teko grįžti namie, būti ar nebūti, ir kovoti su greita — vaikiška tbc. Metus vėliau grįžau ir, Anic. Kerpauskio paruoštas, vėl įsikabinau į tą pačią, jau 4-tąją klasę. Zenonas, šį kartą vienas, tegrįžo tik į paskutinę 8-ąją klasę, atsivežė ir kitą plungiškį — P. Laučį. Greit ir nesunkiai pastebėjome, kad jis baisiai dirbo, kai tuo tarpu Laučys neturėjo ko veikti, viską labai gerai žinojo, nesgi jau buvo bandęs „eksternu“ gauti brandos atestatą. Deja, nesėkmingai. Jis buvo ryškiai auka nesamoningos mokytojų tendencijos aštriau griebti „svetimsalius“, užuot darius atvirkščiai, nesgi šie ir taip jau baiktūs, kaip į svetimą tvartą suvaryti avinėliai. Gaila, rašinio ribos neleidžia leisti į gilesnę šių dviejų (Ivinskio ir Laučio) asmenybių palyginimo analizę, nors jie abu buvo neperskiriami draugai. Iš kitos pusės — kontrastas, dideliai skyrėsi stilius ir charakteris. Zenonas, reikalui esant, o tu reikalų dažnai atsirado, glauste glaudėsi į Paulių, kaip linkstantis berželis į ąžuolą. Ir ne dėl to, kad pastarasis buvo bene visu pustuzniu metų vyresnis, o pirmasis — vos tik šešiolikametis žaliūklėlis, o dėl jo jau anuomet aukšto lygio intelektualinio brandumo ir krikščioniška dvasia persunkto asmeninio patrauklumo. Šis mano teigimas su kaupu pasitvirtino, kai po Laučio mirties atsitiktinai (dankart atsiprašu tada užsirūstinusį Ant. P.) paskaičiau jo augstininių išpažinčių stiliaus dienoraščius. Jau tada Zenono bičiulis buvo žirafo galva virš kitų iškilęs, jau tada jame tilpo daugiau nei penki brandos atestatai, jau tada P. Laučys buvo užsimojęs eiti abiem keliais — genijaus ir šventojos, kad vėliau viena iš jų pasirinktų. Neturiu nė mažiukės abejonės, kad Laučys turėjo didelės įtakos Ivinskiui, gal būt, palikusias stambokų pėdsakų ir jo vėlesniai gyvenimui. Netgi įmatau, tegu ir dalinį, panašumą į Ašmjo-Ereto draugystės epopėją. Ivinskis, atrodo, norėjo žygiuoti kartu ir paraleliai su Laučiu gyvenimo keliu — ir kartu siekti aukštumų, karts nuo karto į jį atsiremiamas. Jo dvasia jaunystėje buvo imli ir atvira gerai, teigiamai įtakai ir paskatinimui, netgi vadovavimui. Nors ir turėjo ambiciją būti „geriausiu iš geriausių“, bet nebūtinai geresniu už Laučį. Priešingai, jis tarėsi tokiu būsiąs, pėda pėdon su juo žygiuodamas ir nuo jo neatsilikdamas. Kai kas net įtaria Zenoną turėjusį ambiciją bandyti kartu su Paulium „eksternu“ laikyti brandos egzaminus vienerius metus anksčiau. Jis pastarąjį iš Plungės dviračiu atlydėjo ir kelias dienas aplink sukeliojosi, kai šis „prakaitavo“. Buvo kalbama, jog direktorius Simaitis, Ivinskiuką nuo šio neprotingo žygio atkalbėjęs argumentu: tebesi juk žiauriai jaunas. Kita legenda yra labiau tikėtina, kurią esu linkęs priimti už „tikrą pinigą“. Neva buvusi konspiracija — tarp dviejų direktorių — telšiško Simaičio ir plungiškio Eidėno, ypatingame dėmesy ir „ant akies“ laikyti abu, vyrą ir vyruką, nes esą iš abiejų išeisį kažkas didelio, gal ir labai didelio. Šioje prielaidoje įpinta ir prielaidėlė, kurią juk žiauriai jaunas. Kita legenda yra labiau tikėtina, kurią esu linkęs priimti už „tikrą pinigą“. Neva buvusi konspiracija — tarp dviejų direktorių — telšiško Simaičio ir plungiškio Eidėno, ypatingame dėmesy ir „ant akies“ laikyti abu, vyrą ir vyruką, nes esą iš abiejų išeisį kažkas didelio, gal ir labai didelio. Šioje prielaidoje įpinta ir prielaidėlė, kurią juk žiauriai jaunas. Kita legenda yra labiau tikėtina, kurią esu linkęs priimti už „tikrą pinigą“.

sau ir labai jaunos) ugdymo principui specialiai. O ir pats Zenonas (žinoma, nežinojo), nežiūrint visų draugysčių, būtų tokios aukos jokiū būdu nepriėmęs, nors ir turėjo pats vėliau ambiciją pirmyn veržtis, kilti. Faktas, kad dumvirato jaunesnysis buvo paties direktoriaus Simaičio bute apgyvendintas, tą tariamąją konspiraciją (tik jau be antos „aukos“ prielaidėlės — numeskime ją į pletkelių krepšį) lyg ir patvirtina. Kitas tos pačios legendos priedelis — pletkelis lengviau tikėtinas, nors jis ir mažai tesusiderina, netgi keičia patį viso šio reikalo motyvaciją pagrindu. Žinau, kad P. Laučys nebuvo abejingas mergaitei, kurią plungiškis direktorius vėliau vedė, tik nežinau kiek tiesos šnekoje, kad, gal būt, dėl to jis pats (gal ir „paskatintas“) pasirinko Telšius „tremti“. Bet vėliau ir ši pletkelis numeskime ten, kur jis priklauso — į krepšį.

IV. Ivinskis, Simaitis ir uždanga

Pirmasis, ilgametis ir anuometis Telšių gimnazijos direktorius kun. Ant. Simaitis (vėliau Plungėje direktoriavo, teolog. magistras, vėliau Telšių kapitulatos prelatas ir Salantuose klebonaudamas prieš kokius 15 metų mirties) buvo labai puikus psichologas. Jis nepastebimai sekė, stebėjo pranašesnius mokinius ir spėjo, ką jie ateity duos, kuo gyvenime pasidarys. Ilgame atsisveikinimo pašnekesy 1944 metų rudenį Salantų klebonijoj jis tu stebėjimų rezultatais pasidalino ir su šias eilutes rašančiu, pabrėždamas, kad savo lūkesčiuose, sudėtosė viltys neadaug teapsirėkęs. Žymiai mažesnę stebimųjų dalis teapvylusi. Deja, ir tą dalį įrašė ir mane, o Zenoną iškėlė į pirmą ir aukščiausią vietą, nes jis netik išpildęs jo normą, bet dargi su dideliu kaupu ją perviršijęs. Ir tai padaręs savo nepaprastu, stačiai antžmogišku darbštumu, nors gabumų turėjęs mažiau kaip, pavyzdžiui, Laučys ir netgi visas būrys kitų.

Simaitis turėjo naują, dailią vilukę Maščio paežerės krante, vos tik nuo senųjų gimnazijos raudonplyčių žemyn nusileidus. Čia jis davė Ivinskiui labai geras sąlygas šviesiame, mažame kambarėly, su langu ežero pusėn, mokytis, kaip reikiant ir pilną prasmę mokytis. Na, šis ir mokėsi, mokėsi, mokėsi kiek tik tame žody to mokymosi prasmės telpa. Turėjo išsidirbęs savą metodą, sistemą, labai tikslaus laiko paskirstymo planą, kurio skrupulingai laikėsi. Pavyzdžiui, kiekvienam dalykui rašė konspektus, o iš jų konspektų — konspektėlius, iš santraukų — santraukėles. Pirmuosius jis vartojo nuolatiniams ir labai dažnam dalykų kartojimui, o antruosius (matematikos formules, istor. datas, vok. ir lot. k. žodžius) laikė atskiros švarko kišenėse ir nuolat išsiėmęs žvilgtelėjo pasivaikščiavimo metu ir net kalbėdamas su kitais.

Beje, jis nė nemokėjo be įtampos, ne nervingai poilsiauti arba ramiai, iš lėlo vaikščioti, atsikvėpti. Zenoną nematė einant (priešingybė Laučiui), o bėgant, tartum kažkur skubant. Truputį priekinė palinkė, lyg pasišokinėdamas, pečius aukštyn mesdamas, lyg greitlaidis varėsi pirmyn. Dir. Simonačio liudijimu, kartais jis net pamiršdavo eiti pasivaikščioti, reikėdavo tai priminti, tiesiog išvaryti. Visad ejęs paežere, bet ne į Zarėnų, Plungės pusę, kurioje vaikščiojo pulkai kitų gimnazistų, bet duobėtu Telšių „Palestinos“ keliuku į Luo-

Iš per didelio akylumo

JONAS AISTIS

Dažnai mūsųose esminius literatūros dalykus labai autoritetinai sprendžia kitos srities specialistai. Tą reiškini galima būtų aiškinti tuo, kad literatūros klausimai mūsųose yra labai aktuali ir kai jie visiems rūpi, tuo, aišku, tektų vien pasidžiaugti. Tai yra net sveikintina. Visa bėda, kad tokie literatūros puoselėtojai pasijunta jos šeimininkai...

„Aidu“ žurnalo 1971 m. nr. 9, 329 - 332 pp. dr. Juozas Girnius patelkia eilę pastabų dėl angliškios lituanistinės enciklopedijos trūkumų (jų būsią ir daugiau). Kaip buvęs visos eilės Lietuvių enciklopedijos tomy redaktorius, dr. Juozas Girnius pasako gana taiklų ir gana praktiškų pastabų. Tačiau ir jojo paties redaguotieji tomai, manding, niekuo nesiskyrė nuo kitų redaguotųjų tomy. Tuo aš neturiu tikslo jo redagavimo peikti ar kritikuoti, tik noriu pastebėti, kad labai dažnai teorija su praktika piauas.

Praktika turi savo reikalavimus ir dėsnius. Mano išmanyumu, Lietuvių enciklopedijoje yra bent dešimt tomy nelabai reikalingo balasto... Bet yra daug naudingiau turėti enciklopediją su trūkumais, negu jos neturėti. O Lietuvių enciklopedijos daugiamiškiškumas buvo jos tesetumo gyvybinis klausimas... Ir čia garbė visiems, kurie tesėjo prenumeruoti, kurie tesėjo prirašyti, kurie tesėjo redaguoti, o labiausiai tam, kuris tesėjo leisti.

Nemanau, kad buvo kur nors išleista enciklopedija, kuriai nebūtų ko nors prikišti ar kurios nereikėtų papildyti. Tas pat ir su angliškąja lituanistikos enciklopedija. Sutinku su dr. Girnium. Jei dedamas Beržoras (kiek jis gali rūpėti kitataučiai?) tai neapleistini ir Bezdonys. Su vietų ir vandenų vardais lengva. Dedi juos ar nededi — tyli. Kas kita gyvū žmonių pavardės, ypač žemesnio registro prominentų. Bet, kol enciklopedijos leidimas nebaigtas, ta spraga užkūstina be didelio vargo, tik reikėtų paskutinio tomo dalį skirti papildymams, kurių ir šiaip per tą laiką atsirad. Dėl to už tos rūšies pasta-

bas dr. Juozui Girniui reikia tik padėkoti.

Bet tame rašinyje yra pora dalykų, kur dr. Juozas Girnius vadovavosi daugiau jausmais negu blaiviu protu.

Pirma, dr. Juozui Girniui labai užkliūva mano pasirašytas straipsnelis apie poetą Jurgį Baltušaitį. Sakau labai užkliūva, nes jis net dviem atvejais grįžta prie paties reikalo: „Bet ypač dėl ryškesnio apibūdinimo stoks nukentėjo poetas J. Baltušaitis. Dvieju (tik!) skilčių jo biografija, atvira kalbant, nieko apie jį kaip poetą nepasako“ ir „Poeto J. Baltušaičio biografijoje (kaip sakytą labai menkoj) pasigenda me informacijos apie jo poezijos vertimus, kurių buvo ir į anglų kalbą“.

Kiekvienas turi savo nuomonę, ir aš visai neturiu nieko prieš pakartotinai pabrėžtą to straipsnelio „menkumą“. Nors dr. Juozas Girnius žino, kad enciklopedijai pateikti straipsneliai pereiną dar per poros trejeto auklių piršteliu. Tiesa, man buvo atsiuntę stilisto „sustilizuotą“ versiją. Stilistui, kaip tikta labiausiai dėkinga dirva buvo poeto vertinimas. Man pačiam stilisto versija nepatiko ir nepatinka.

Bet dr. Juozas Girniaus straipsnyje užgavo visai kas kita ir būtent viefa, kur jis pasigenda „informacijos apie jo poezijos vertimus“. Tai yra grynas melas. Mano pasakytą, kad Jurgio Baltušaičio rinkinys Zemnyje stupeini yra išverstas į italų, bulgarų ir lietuvių kalbas. Iš pasakymo „kurių buvo ir į anglų kalbą“ atrodytu, kad tu vertimu į anglų kalbą buvę labai daug. Man būtų labai idomu žinoti bent vienas Jurgio Baltušaičio poezijos rinkinys, išverstas į anglų kalbą. Aš tuo abejoju. Žinau Bebehte Deutsch išverstą vieną eilėraščių jos paruoštoje rusų poezijos antologijoje. Green Oak antologijoje irgi tik vienas. Gal būtų kur kitur vienas kitas. Bet ar paskirų eilių pasirodymą kitoje kalboje būtų tikslu vadinti „vertimais“.

ar būtų lygia dalia tikslu tokį įvykį atžymėti enciklopedijoje. Mano, nesigiriant, poezijos porą ar keletą eilėraščių yra vers-ta į šias kalbas: latvių, estų, rusų, lenkų, vokiečių, prancūzų, ispanų, anglų, italų, islandų, idiš, hebrajų, esperanto, bet aš niekad nesijaučiau esąs į tas kalbas iš-verstas. Tai be reikalo ir be pagrindo dr. Juozas Girnius mit Dicke Bertha šaudo į žvirblius...

Bet ar ne komiškesniai dr. Juozas Girnius pasirodo, kur jis vaistinininko kruopštumu skirsto eilutes ir skiltis. Štai jo lietuvių literatūros išmonės perlas:

„Ar būtina ir enciklopedijai visą laiką sekti vadovėlinę tradiciją, kad vynes juo brangesnis, juo senesnis? „Anykščių Šilelio“ autoriui skirtos 7 skiltys. Bet gyvųjų poetų net patys didieji, Aistis ir Brazdžionis, tegavo po tris skiltis. Už juos jaunesnis Bradūnas atitinkamai mažėliau ir vietos nusipelnė. Drįsčiau manyti, kad kūrybinė vertė nėra jau taip laiko sąlygojama. Todėl visiškai būtų natūralu ir P. Andriūšiui skirti ne pusantros, o vienas 4 skiltis, kaip jas gavo J. Biliūnas“.

Nors čia labai dailiai ir nuosekliai dalykai dėstomi, bet man taip ir lieka vis dėlto neaišku, kiek skilčių Antanas Baranaukas turėtų pasitenkinti? Aisčiui su Brazdžioniu būtų lyg mažoka? Bradūnas net ir šių dviejų pastarųjų atžvilgiu yra nuskriaustas? Pulgis Andriūsis vertas keturių skilčių, kaip Jonas Biliūnas. Dr. Juozas Girnius, pasigaves Baranauką ir Biliūną: tam 7, o Būgai tik 5, anam 4, o Čepinskiui tik 2. Vajė, koks slidas ir valus skirstymo būdas...

Gal dr. Juozui Girniui nežinoma, kad tik liaudies fantazijoje vyno senumas ribos neturi, o iš tikrųjų vyno amžius labai ribotas: vynos neperisirta per penkiadesimtmetį ir „miršta“ (kaip bitė, nedvesia, bet miršta?). Literatūra dažnai vyna pralenkia, ir gera, net bendralaikų paniekinta, atgyja ir populiarėja. Pvz. Stendalis iki devyniolikto amžiaus pabaigos buvo mažai kam žinomas, o dabar jis aktualus,

populiarus, beveik madingas. Vyksta, žinoma, priešinga kryptimi dienos statų nupopuliarėjimas ir sunykinimas, kaip, sakysime, Anatole France, kuris ilgus metus buvo laikomas didžiausias ir tobuliausias prancūzų tautos genijus...

Nežinau kurio pagrindu dr. Juozas Girnius Pulgiui Andriūšiui reikalauja tiek pat skilčių, kaip ir Jonui Biliūniui... Iš visa ko sektu, kad reikalą nulemia vienas Andriūšio artumas prie mūsų dienų...

Deja, to mažo. Gal dėl to, kad Andriūšio veikalai didesnės apimties? Penkiolikos aštuoniolikos centimetrų Tanagros statulėlėse yra daugiau meno negu New Yorko uosto Laivės statulos kolose. Pratešdamas tą mintį, noriu pasakyti, kad ramia sąžine ir užsimerkęs už Jono Biliūno kelių puslapių deimantą „Brisiaus galas“ atiduočiau Andriūšio romaną „Tipelis“, o, atsimerkęs ir rimtai pasvarstęs, pagalvočiau, apie visą pastarojo kūrybą...

Ne dr. Juozas Girnius, vadovėliai tinkamai elgiasi. Labai gali-mas daiktas, kad po kiek laiko ims Pulgis Andriūšio raštai ir pradės daryti didesnę įtaką lietuvių literatūrai negu ją darė Biliūno kūryba, tada apie Andriūšį, žinoma, reikės daugiau skilčių rašyti. Mano išmanyumu, Jonas Biliūnas iki šiol nėra tinkamai įvertintas, nes vis buvo vertinamas arba kraštutinės kairės, arba tokios pat dešinės, dėl to objektyvus kūrybos vertinimo jis dar nėra sulaukęs, o jis tikrai to vertas, nes tik tada jis bus galima parodyti visoje jojo didybėje, kurios daugis nemato ir nenuvokia.

Praeities ir jos paminklų nereikia jos perversinti, bet lygia dalia nereikia jos ir jų ciniškai niekinti, net jei ir kažin kaip jie mums atrodytu skurdūs ir menki, nes tai yra šaknys, iš kurių šių dienų iškerijos builis ima sau savyus...

Sakiau ir kartoju, jog nežinau, kodėl dr. Juozas Girnius savo matams ir svarstyklėms pasirinko Baranauką ir Biliūną. Baranaukas nėra vieno „Anykščių Šilelio“ autorius, jis yra sukūręs dvi tautos filosofijos poemėles: „Giesmininko pasikalbėjimas su Lietuva“ ir „Dievo ryškė ir malonė“. Akademikškai paruoštam filosofui tu poemėlių filosofija gali atrodyti skurdi, bet joms išlikti yra

(Nukelta į 7 pusl.)

kės, Tirkšlių pusę, kurlink gimnazistai neida-vu. Darė tai nenorom, tartum sunkia, bet ne-išvengiamai, reikalingą pareigą atlikdamas. Kai kam galėtų net susidaryti įspūdis, kad Zenonas buvo kalikas, „zubriaka“, kokių anuo-met vok. kalbos mokyt. Riedel, apšaukė kitą labai darbštų bendraklasį (L. P.), vėliau pa-sidariusį žymiu gydyt. — chirurgu. Bet toks į-spūdis būtų visiškai klaidingas. Jis turėjo nepa-sotinamą alkį ne tik daug žinoti, bet ir greit sužinoti; ne tik gerai, gertausiai pamokas atsa-kinėti, bet ir apskritai būti daugiausia žinan-čiu. Šiuo atžvilgiu jo ambicija (žinoti, daug ži-noti) buvo gerokai didesnė už jo talentą. Pri-dėkite prie to dar jo nepaprastą darbštumą, ir gausite tai, kuo jis buvo: ne motinos gimdytas genijus, bet save pats pasigimdęs žinių aruodas, per krantus liejesis savo dalyko žinojimo puo-das, gausiai ir dosniai leides iš jo sėbėti visai Lietuvai ir visiems net už jos ribų. Reikia ne-pamiršti, kad Ivinskiui, ir „auksini“ atestatą į-sigijus, reikėjo dar baisiai daug dirbti vien tik istoriko — mokslininko pačiam darbui pasiruoš-ti. Į gimnaziją atėjo, tik žemaitiškai mokėda-mas, iš jos išėjo išmokęs lietuviškai ir tik su vidutinišku vokiečių bei lotynų kalbų pagrin-du. O reikėjo skubiai (taigi, skubiai) ne tik minėtų kalbų mokėjimą praplatinti — pagilin-ti, bet ir dar mažiau 3 (lenkų, rusų ir sen. bažn. slavų k.) naujas nuo abėcėlės išmokti, be kurių sėkmingas Lietuvos istorijos tyrimas neįmanomas. Tokį vežimą išvežti tegalėjo tik legendarinio darbštumo Zen. Ivinskis. Jis nie-kad negavo atsikvėpti. Aplinkybės (...gimdo didelius žmones...) jį ir stūmė ir skubino (prof. Alekna mirė 1930 m., prof. Totoraitis, daugiau Marijampolės marijonais užsiėmęs, irgi anksti 1941 m. mirė). Jis atlaikė tik dėl to, kad jau labai ankstyvoje jaunystėje įprato daug dirbti.

Darbštume — Ivinskio vertė ir didybė, deja, pažymėta ir skaudžiu tragiškumu, lydėjusiu jį nuo ankstyvos jaunystės iki mirties. Mirtis per se nėra tragedija, o tik jos „quis, quid, quondo, quo modo, quibus auxiliis“ kartais (ir Z. Ivinskio atveju) yra labai tragiškos: laidojo savo patį pirmąjį mokytoją, geriausią drau-

Zemaitis

Skulptūra V. Grybo

(Iš Br. Kvickio archyvo)

ga, Ciliute, mielą ir taip jauną sesutę, vėliau brolių, pagaliau ir pats ne laiku pašauktas su anais pasimatyti.

Baigiu. Žinau, kad priekaištausite. Žinau ir dėl ko. Zen. Ivinskio jaunystės aplinką lai-ke ir erdveje atskleisdamas, užsimojau, per-daug svetimų vardų ir veidų parodyti. Sakysite, toj masėj vos patį Ivinskis besimato. Netie-sa, jo niekas pridengti negali. Visi jį žino, visi pažįsta, apie jį rašo ir dar rašys. O tu, iš ku-rių ir tarp kurių jis augo, i aukštumas kilo, i kurias kai kurie iš minimųjų (ypač Lau-čys, Brazinskas su savo „Saulute“ ir kt.) jį gal net lemtingai skatino ir stūmė, vargu ar kas ir vardą bus kada girdėjęs. Aš to ir no-rėjau. Ne tiek jį patį jaunystėje prabėgom charakterizuoti (ne kanonizuoti), kiek jo ap-linką ir tos aplinkos gyvų veidus prisiminti. Prisiminti nėra atsiminti (ryškiai ir teisingai), dėl to ir gal suklydau, netikslumų pridariau.

Patikslinimo prašosi ir mano „žvaigždy-nas“, nes neatleistinai praleidau dvi labai švie-sias telšiškių žvaigždes, kurios ne tik įkeltinos i jį, bet kurių vardai įrašytini kur nors pačioj aukštumoje. Na tai kas, kad vienas jų berodas atstatą gavo ne gimnazijoje, o kunigų semina-rijoje, o kitas, šešias baiges, karo mokyklon isto-jo.

Turiu galvoj prof. dr. Vyt. Vardį (anuomet žvirzdį, — tarptautinio komunizmo tarp-tautinį ekspertą) ir plk. ltn. inž. Vitkų — Ka-zimieraitį. Nėra didesnės aukos kaip paaukoti gyvybę už savo tėvyne. O tokią auką didvyriš-kaai paaukojo Vitkus-Kazimieraitis, ir dar kaip paaukojo! Viešpatie pamatyk, kiek aukų de-dame ant Tavo Altoriaus!

(Pabaiga)

Nuo klotimų koncertų iki išvykos į Pietų Ameriką

Kiek praplėstas žodis, tartas JAV LB Ohio apygardos ir Clevelando apylinkės valdybų Čiurlionio ansamblio pagerbimo iškilmėse 1972 sausio 22 Clevelande.

STASYS BARZDUKAS

Šiandien specialiai prisimename Čiurlionio ansamblį jo įvykdyto didelės reikšmės tautinio uždavinio proga. Štai keli ryškiausi šio uždavinio momentai:

Iš Clevelando aerodromo ansamblis pakilo 1971 birželio 19, Kolumbijoj į Venecueloj viešėjo iki liepos 6.

Viešnaė buvo kieto ir įtempto darbo metas: ansamblis davė 18 koncertų.

Juose atsilankė tūkstančiai žmonių.

Jiems buvo parodyti lietuvių tautos kultūros turtai — mūsų daina ir giesmė, mūsų lietuviškas žodis ir kanklių muzika, mūsų liaudies muzikos instrumentai ir tautiniai šokiai.

Venecuelos nepriklausomybės 150 metų sukakties minėjimo šventėj laisvai tautai ir valstybei apie laisvę kalbėjo jos netekusi, bet besilginti Lietuva.

Lietuvos ir lietuvių tautos vardas buvo gyvas Venecuelos ir Kolumbijos spaudoje, radijo transliacijose, televizijos ekranuose, žmonių lūpose.

Ansamblis išvyka sukėlė pasigerėjimą bei pasididžiavimą vietos lietuvių, bet ja taip pat gerėjome bei džiaugėmės ir visi iškiti.

O šią dieną susirinkome, nors ir pavėluotai, Čiurlionio ansambliui nuosirdų dėkui pasakyti, nes, kaip teisingai pastebėjo Jūratė Statkutė — De Rosales,

„Mes tai įvykdėme todėl, kad turime tokį Mikulskį ir tokį ansamblį, įvykdėme todėl, kad Amerikos lietuvių yra dosnūs. Todėl, kad ansamblio nariai yra pasiryžę. Todėl, kad Kolumbijos lietuvių parėmė kvietimą ir aktyviai prisidėjo prie gastrolų organizavimo. Todėl, kad Venecuelos lietuvių irgi dėjo pinigą ir dirbo. Įvairių „todėl“ galėtume prirašyti pilną puslapį. Vieną „todėl“ taip pat norėdė aukšto rango karininkas venecuelietis, atsilankęs į namus pas a.a. Jurgį Bieliūną: „Nesirūpink, viskas bus padaryta, nes mus jungia tie patys žmogaus teisių ir laisvės idealai“ (Dirva).

Atgimimo istorijos kelias dar neilgas.

Taigi ypačiai pabrėžtina, kad šis žmogaus teisių ir laisvės idealas turėjo ypačiai ryškia vietą Čiurlionio ansamblio išvykos tautinio uždavinio vykdyme. Juk ir pats ansamblis Lietuvos sostinė Vilnių gimė Lietuvos laisvės metais — 1940 sausio 15, nors slogutį — Sovietų Rusijos igulas — savo krašte jau turėjom.

Čiurlionio vardu jis pasivadino jau okupacijų metais — 1942 rugsėjo 22, bet ir tada alsavo laisvės metų tautos dvasia: laisvės ilgesiu, tautos daina ir muzika, šokiais, drabužiais, papročiais... Pradėjęs ir toliau tebėjo Lietuvos keliu.

Lietuva turi didelę istoriją. Bet jos tautinio atgimimo laikų istorijos kelias palyginti dar neilgas. Tik 89 metai nuo pirmojo tautinės dvasios „Aušros“ laikraščio pasirodymo. Tik 73 metai nuo pirmojo lietuviško vaidinio pačioje Lietuvoje — „Amerika pirtyje“ Palangoje buvo pasytatyta 1899 rugpiūčio 20 ir tik todėl, kad Palanga anuo metu priklausė buv. Kuršo gubernijai, kur negaliojo spaudos draudimas. Tik 73 metai nuo pirmojo choro koncerte Kaune, kur cho-

ra suorganizavo katedros vargonininkas J. Naujalis, bet koncertą 1899 tegalėjo surengti tik privačiame bute. Tik 67 metai nuo pirmųjų jau viešų chorų koncertų Vilniaus mieste ir Kauno teatro salėse. Mat, 1905 į Vilnių atvyko Petrapilio konservatorija bėbagaigis M. Petrauskas, tuojau pat, jam pavyko suorganizuoti pajėgų chorą, kurio koncertas įvyko 1905 birželio 6. Kaune 1905 vasario 20 su savo chorą į viešumą išėjo J. Naujalis. Ledus pralaužė tautos laimėta spaudos draudimo kova.

Chorų ir klotimų vakarų laikai

Nukrito spaudos draudimo varžtai, ir tauta atsikvėpė laisviau. Dabar prasidėjo, Stasio Šimkaus žodžiais tarant, „chorų ir klotimų vakarų gadyne“. Ją jau atsimenu ir aš pats — ir man teko klūone ir dainuoti, ir vaidinti. Štai pora kitų tu vakarų liudininkų. „Rengiamas kur sodžiujė lietuviškas vakaras“, — rašo B. Sruoga, — tai didžiausias įvykis visoje apylinkėje. Plaukia į jį valstiečių minių minios, važiuoja vežimais — su vaikais, su šeimyna, ir spektaklių nuširdžiausiu būdu „prima“.

„Toji nekaltoji „Amerika pirtyje“, — rašo S. Šimkus, — virsdavo troškimų laisvės ir kultūros manifestacija. Šeriau žirgeli, Ant kalno karklai — skambėdavo simfonijomis“. Per tuos 70–80 metų nuo anų dienų sparčiai brenom. I tautos kultūros gyvenimą atėjo su savo kūryba J. Naujalis ir Č. Sasnauskas, duodami jaunimo giesmę, Eina garšas nuo rubėžiaus. Kur bėga Šešupė, Jau slava sukilo, Užmigo žemė ir kt. Atėjo M. Petrauskas, M.K. Čiurlionis, A. Kačanauskas, J. Žilevičius, S. Šimkus, J. Karnavičius, J. Gruodis. Atėjo naujos muzikų kartos. Nepriklausoma Lietuva sukūrė savo operos ir dramos teatrą. Buvo įsteigtos konservatorijos. Pradėtos rengti dainų šventės. Atsirado ansambliai.

Esame Čiurlionio ansambliui dėkingi

Nuo 1940 sausio 15 lietuvių dainos keliu eina ir Čiurlionio ansamblis. Kai dabar prisimenu gimtojo Meškučių kaimo jaunų savo dienų lietuvišką vakarą, kur mokytojo sudarytas bei išmokytas merginų bei vyrų chorą dainavo Ant tėvelio dvaro, Oi kas sodai do sodeliai ir kitas tais laikais populiarias dainas, dariusias mums didžiausią įspūdį ir ligi šiol savo melodijomis tebeskambančias mano širdyje, ir tai palyginu su Čiurlionio ansambliu, svetur dainuojančiu kitoto krašto valstybinėse iškilmėse ar giedančiu pasaulio katedrose, mātą — ir visi mes matome — ką reiškia žmogaus ir tautos teisių bei laisvės dovana.

Tuo yra pasakyta viskas. Tad dar kartą jūs ir visų lietuvių vardu Čiurlionio nuosirdžiai dėkoju, taip pat jūsų vardu nuosirdžiai linkiu dainuoti savos tautos grožį, meilę bei ilgesį ir brandinti mus visus didžiajam tautos troškimui bei siekimui — turėti savo tėvų per amžius ginamą žemę žmogaus teises ir tautos laisvę. Džiaugiuos, kad ansamblio išvyka efektyviai parėmė JAV Lietuvių Bendruomenę, džiaugiuos, kad išvykos organizavimo iniciatyvos bei rizi-

Apžvalginėje Adomo Galdiko parodoje, Kultūros židiny, New Yorke.

Nuotr. V. Maželio

Mįslės dvigyslės

Jonas Mingirdas Puikūnas, MĖSLĖS. Minklių, mįslių šimtąslių, rinkinys — šūpinys. Lietuvių smulkiosios tautosakos serijos leidinys. Spaudė Bonnie Press, 4364 Sunset Boulevard, Los Angeles 1971 m. Knyga 174 psl., minkštasis viršelias kainuoja \$3.50, kietais — \$4.50, gaunama ir „Drauge“.

Jonas Mingirdas Puikūnas užsimotoje smulkiosios tautosakos leidinių serijoje 1958 m. išleido „Patarles, priežodžius, posakius“, o 1971 metais pasirodė jo „Mįslės“, gi „Anekdotų“ knyga ruošama spaudai.

Kaip pratarmėje pasakytą, 174 puslapių „Mįslių“ knygoje talpinama 2500 lietuviškų mįslių pavyzdžių, kurių ne vienas variantas pažįstamas ir kitose tautose.

Mįslės, tos mažytės alegorijos, dar prieš keliasdešimt metų buvo integruotos į gyvąją, kasdieninę mūsų kalbą, ypač Lietuvos kaime. Įvairiuose susibūrimuose, jaunimo pasilinksminimuose, žaidimuose, tatkų metu, o ir šiaip

kos ėmėsi Venecuelos ir Kolumbijos lietuvių bendruomenės. Tokiomis sūtelktinėmis bendruomenės jėgomis buvo atliktas didelė tautinė bei kultūrinė reikšmė turintis darbas.

Č. Sasnauskas prieš 60 su viršum metų sukūrė himną „Jau slava sukilo“ pagal tautos atgimimo dainiaus Maironio žodžius. Šį kūrinį giedodavo visi pajėgsni anų laikų Lietuvos chorai. Ji giedodavo nepriklausoma Lietuva. Giedame svetur. Giedosime ir ateity, nes jis skamba i pareigojimu.

Petyš gi i peti, na, vyrai, kas gali, Sustoję i darbą už mylimą šalį, Prikelkime Lietuvą mūsų!

ilgais žiemos vakarais buvo menamos ir spėjamos mįslės. Sunku pasakyti, kaip šiuo metu yra Lietuvos kaime, bet išsivijoje mįslės jau yra tapusios vien užrašytos tautosakos dalimi. Tačiau vaikai lietuviškose šeimose ir liuanistinėse mokyklose mįslėmis domisi ir mielai savo vaizduotę pamankština, jas bandydami įminti. Vaikų laikraštėlis „Eglutė“ daugelį metų savo puslapiuose spausdino mįsles. Ir gerai darė, nes rūpestingesnių tėvų vedami, mažieji laikraštėlio skaitytojai naujų mįslių ne mažiau laukdavo, kaip pasakų ir eilėraščių.

Naujojo mįslių rinkinio autorius pratarmėje prisipažįsta, kad išsivijoje išleista mįslių knyga, nesinaudojant tiesioginiais tautosakos šaltiniais, gali turėti ribotus tikslus. Tad jis ir pasitenkina kuklesne paskirtimi: „ne tiek mokslo reikalui, kiek pramogai; čia ir naujoviškumai ir senoviškumai teiks daugiau savotiško žaismingumo“.

Atsiremdamas i mįslių tematinį pagrindą, autorius savo knygoje mįsles paskirsto i 20 grupių. Žinoma, paskirstymas gan arbitrarus, nes sunkiai kai kurias mįsles būtų galima išimti iš vieno skyriaus ir perkelti i kitą. Bet tai ne tiek svarbu. Daug idomiau, kad susipažinus su tų skyrių mįslių pavyzdžiais, nesunku pastebėti, jog alegoriniu žaismingumu, vaizduotės išradinumu bei originalumu išsiskiria gamtos, žemės ūkio, augmenų, gyvūnijos, darbo, maisto ir kitos šioms skyriams artimos tematikos mįslės. Jose be abejo atsispindi žemdirbių krašto tautosakos ypatybės.

Kalbant apie naujai išėjusią „Mįslių“ knygą, pravartu stabtelėti prie to rinkinio autoriaus Jono Mingirdo Puikūno. Dar

prieš Pirmąjį pasaulinį karą baigęs Veiverių mokytojų seminariją ir kurį laiką pamokytojavęs pradžios mokyklose, karui prasi-dėjus, atsiduria Rusijoje. Paimtas i rusų kariuomenę, baigė karo mokyklą ir dalyvavo fronte. 1918 metais grįžęs i nepriklausomą Lietuvą, profesinę karjerą tęsė Lietuvos kariuomenėje, bet tuo pačiu metu lanko i 1927 metais baigia Vytauto Didžiojo universiteto Teisių mokslų fakultetą. Iki rusų okupacijos dirbo Lietuvos teismuose, o 1944 m. pasitraukė i Vokietiją. Nors Puikūnas keitė profesijas, bet visose profesijose ir visose gyvenimo aplinkybėse išliko lietuviškas bruzdelininkas. Visur ir visada jungėsi i prasmingą lietuvišką veiklą. Toks išliko ir pensininko dienos. Jo smulkiosios tautos-

kos serijos knygos bus naudingos ne tik liuanistinų mokyklų mokinėjams ir mokytojams, bet taip pat tėvams, žurnalistams, lietuvių tautosakos mėgėjams ir tyrinėtojams. Smulkiosios tautosakos knygų autorius neabejotinai paliks pėdsakus lietuvių kultūros istorijoje.

J.K.

2,000 dol. stipendija istorijos studentams

Illinois istorikų draugija skirs 2,000 stipendiją studijuojančiam istorijai. Kandidatas turi siekti

istorijos daktaro laipsnio akredituotą aukšt. mokyklą, pasirinkęs disertacijai temą iš Illinois istorijos, turi būti rekomenduojamas trijų asmenų, o laimėjęs stipendiją savo disertacijos vieną egzempliorių turi deponuoti Illinois istorijos bibliotekoje. Prašymus reikia paduoti iki 1972 m. kovo 15 d. Daugiau informacijų galima gauti pas Illinois istorikų draugijos egzekutyvo direktorių W. K. Alderfer, Old State Capitol, Springfield 62706.

Remkite dien. „Drauga“

VASARIO 16-TOS MINĖJIMAS

1972 m. vasario mėn. 20 d., 2 val. popiet
AUDITORIUM THEATER, 70 E. Congress St.

1. OFICIALIOJI DALIS
2. KONCERTAS

Chicago Lietuvos Operos choras, lietuvių meno ansamblis Dainava, pianistas Andrius Kuprevičius, solistė Gina Cepkauskienė, solistė Aldona Stempušienė, diriguoja ir akomponuoja maestro Aleksandras Kučūnas.

Biletų kainos: \$1.00, \$2.00, \$2.50, \$3.00, \$3.50, \$4.00
Bilietai gaunami Marginiuose, 2511 W. 69 St.

Rengia Chicago Lietuvos Taryba

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi maitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DI 2-4240
BROOKLYN, N. Y. 11218	485 McDONALD AVENUE	IN 7-6465
BUFFALO 12, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
CHICAGO, ILL. 60629	2608 W. 69th STREET	WA 5-2787
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAN AVENUE	365-6760
FARMINGDALE, N. J.	378 MARKET STREET	363-0494
HAMTRAMICK, MICH.	11339 JOS CAMPAN AVENUE	365-6740
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6368
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
NEWARK, N. J.	878 MARKET STREET	MI 2-2452
NEW YORK 2, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
RAHWAY, N. J.	47 E. MILTON AVENUE	381-8997
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	DU 5-1120
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-9746
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1153 DEUTZ AVENUE	EX 2-0306
UTICA, N. Y.	963 BLEEKER STREET	RE 2-7476

HIGH RATES

5% Per Annum
PAID QUARTERLY
— AT —
6% Per Annum
Passbook Accounts
\$5000 or more
Certificates
2 year min.

5 3/4%
Per Annum
\$1000 or more
Certificates
1 year min.

BRIGHTON
SAVINGS & LOAN ASS'N
HIGHEST RESERVES

4071 Archer Avenue
Chicago, Ill. 60632
TEL. — LA 3 - 8248

(West of California Avenue)

5 1/2%
Per Annum
Investment
Bonus
Certificates

Lietuva turi didelę istoriją. Bet jos tautinio atgimimo laikų istorijos kelias palyginti dar neilgas. Tik 89 metai nuo pirmojo tautinės dvasios „Aušros“ laikraščio pasirodymo. Tik 73 metai nuo pirmojo lietuviško vaidinio pačioje Lietuvoje — „Amerika pirtyje“ Palangoje buvo pasytatyta 1899 rugpiūčio 20 ir tik todėl, kad Palanga anuo metu priklausė buv. Kuršo gubernijai, kur negaliojo spaudos draudimas. Tik 73 metai nuo pirmojo choro koncerte Kaune, kur cho-

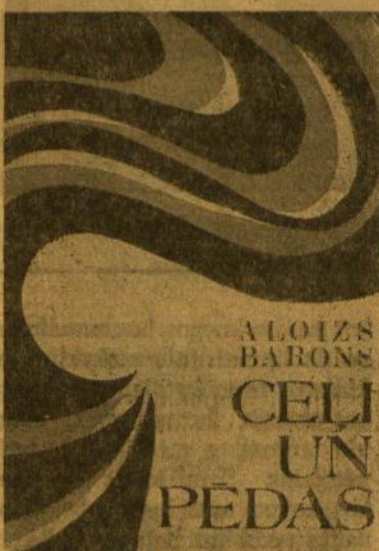
• **Aloizs Barons, CELI UN PĒDAS.** Tai Aloyzo Barono aštuonių novelių rinktinė latvių kalba. Noveles latvių kalbon išvertė Janis Zariņš. Išeido Treji Varti 1971 m. Knyga 126 psl., kainą \$2.00, gaunama ir "Drauge."

Leidinyje spausdinamos šios A. Barono novelės: Valduoklis, šešta generacija, Kvailumo riba, Atsitarimas. Gale pridėtas dar ir šešių puslapių prof. Antano Klimo žodis, supažindinantis skaitytoją su Aloyzu Baronu ir jo kūryba.

• **TECHNIKOS ŽODIS, 1971 m. Nr. 4.** Vyr. redaktorius: G. J. Lazauskas, 208 W. Natoma Ave., Addison, Ill. 60101. Administratorius: A. Pargauskas, 6643 So. Farnesio Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$6.00 studentams \$2.00.

A. Bublys rašo apie lietuviškas aspiracijas architektūroje; Juozas Rimkevičius kalba apie technologiją — kūrėją, nepriklausomą Lietuvos kariuomenės technikos dalinius, kaip amatų mokyklą, aprašo J. Matonis. Spausdinama Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (PLIAS) įstatai, minimi lietuvių, rasti techninėje literatūroje; duodami rašytojo Pulgio Andriūšo antkapio paminklo 9 brėžiniai (arch. Ed. Arbas) ir kt.

• **Juozas Jurginis, LEGENDOS APIE LIETUVIŲ KILMĘ.** Išeido "Vaga" Vilniuje 1971 m. Nedidelio, parankaus formato 200 psl. knygelėje minimos visos praeities amžiuose atsiradusios legendos apie lietuvių tautos kilmę, liečiamos legendų atsiradimo priežastys, metraštininkai, davę joms pradžią arba bent inspiravę jų atsiradimą. Tokiu būdu knygelėje aprašoma legenda apie lietuvių kilmę iš romėnų, legenda apie ateivius iš Gotlando, legenda apie Pruteņį ir Vaidevutį, legenda apie tauriam lietuvių protėvius herulius, apie lietuvių kilmę iš traukų ir frigų, duodama istorinė legendų kritikos pradžia, kalbama apie legendų atgarsius archeologijoje ir lingvistikoje, įver-

Aloyzo Barono novelių knygos, išleistos latviškai, viršelis, pieštas Kazio Vesilko.

tinama legendų reikšmė. Kas mėgsta istorinio žanro skaitinius, tam leidinyje bus gana miela dovana.

• **LAIVAS, 1972 m. vasario mėn. Nr. 2.** Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Redaguoja kun. Kazys Barauskas. Leidžia Marijonų vienuolija. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje \$4.00, kitur — \$5.00. Adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Žurnalas gyvai redaguojamas, puslapius užpildant nuotraukomis, mūsų dailininkų meno darbais, religinio ir tautinio pobūdžio straipsniais bei informacija, nepašalinant vietos ir grožinės literatūros.

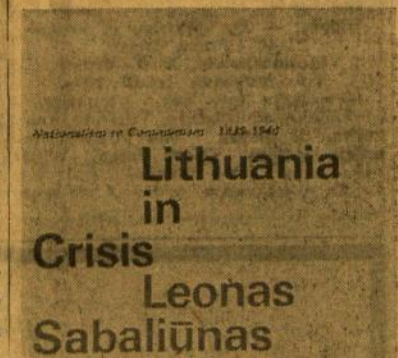
• **Giedrė Česienė, LIETUVIŲ KALBOS PRATIMAI.** Antrajam pradžios mokyklos skyriui. Antroji dalis. Kaligrafinis raštas Astos Jasiūnienės. Išeido JAV Lietuvių Bendruomenės švietimo Taryba, Chicago, 1971 m. Iki šiol turėjom tik pirmąją šių pratimų dalį, išeinamą antrajame skyriuje per pirmą pusmetį. Ši nauja antroji dalis skirta antrojo skyriaus antrajam pusmečiui. Pratimų kainą \$2.00, leidinyje gaunamas ir "Drauge".

• **Algirdas Gustaitis, SIMAS KUDIRKA NOBELIO TAIKOS PREMIJAI.** Atspaudas iš "Europos Lietuvio" 1971 m. Nr. 45.

• **Algimantas Kezys, SJ, FOTO KOMPOZICIJOS.** Aplankas Zinos Morkūnienės. Išeido M. Morkūnas, Chicagoje 1972 m. Tiražas 1,000 egz. Kaina \$6.00. Ši pati knyga išleista ir anglų kalba, pavadinta "Form and Content." Leidinyje puošnus, didelio formato, kuriame randame 64 rinktinės juoda - balta Algimanto Kezio, SJ, nuotraukas. Knygai įvadą parašęs Hugh Edwards, buvęs fotografijos skyriaus kuratorius Chicago Meno institute nuo 1959 iki 1970 m., kada išėjo į pensiją. Klekvenam, besigrožinčiam aplamai meniskąja nuotrauka, daug ką pasakys knygoje spausdinamas dalykiškai ir su įkvėpimu parašytas paties autoriaus — Alg. Kezio, SJ, 4 psl. žodis. Kruopščiai parengtą leidinį liudija taipgi surinkta ir čia pateikta Alg. Kezį liečianti bibliografija: knygos, leidiniai, straipsniai ir recenzijos, nuotraukos leidiniuose, parodos ir kt.

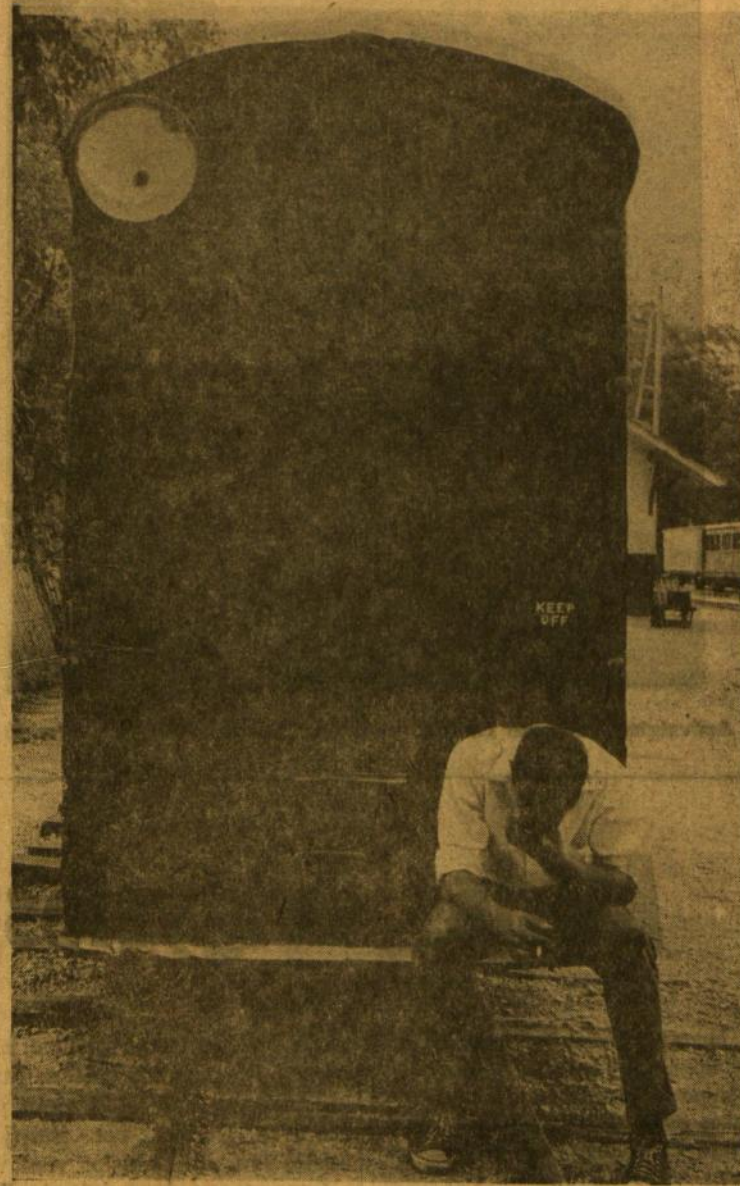
• **Leonas Sabaliūnas, LITHANIA IN CRISIS.** Nationalism to Communism 1939-1940: Indiana University International Studies. Indiana University Press Bloomington-London. Copyrights 1972 by Indiana University Press. Library of Congress catalog card number: 74-143247; ISBN: 0-253-33600-7. Leidinyje 293 psl., kaina \$11.50, adresas: Indiana University Press, Bloomington, Indiana 47401.

Veikalo tema puslapiuose suaktyvinta į šiuos pagrindinius skyrius: Background: The Years Between the Wars; The Polity: The Nationalists and Their Opponents; The Economy: Problems and Tendencies; German Seizure of Klaipėda: A Nation's Response; Political Repercussions of the Outbreak of World War II; The Intervention of the Soviet Union.

Leono Sabaliūno knygos viršelis.

• **MŪSŲ ŽINIOS, 1972 m. sausio mėn. 16 d. Nr. 2.** Chicago lietuvių jėzuitų veiklos dvi-

Senųjų traukinių muziejuje.

Nuotr. Alg. Kezio, S. J. (Iš knygos "Foto kompozicijos")

savaitinis biuletenis. Adresas: 2345 West 56th St., Chicago, Ill. 60636. Atsakingas redaktorius Alg. Kezys, SJ. Biuletene redaguoja Danutė Vakarė. Administruoja Petras Kleinas, SJ. Žurnalo formato, 8 psl., meniskai iliustruotas leidinyje. Štai ir šio numerio du viduriniai puslapiai, skirti mirusiam prof. Zenonui Ivinskui, ir teksto ir iliustracijų prasme taip sukomponuoti, kad gali būti pavyzdžiu ne vienam mūsų žurnalui.

• **EGLUTĖ, 1972 m. sausio mėn. Nr. 1.** Laikraštėlis lietuvių vaikams. Redaguoja ir administruoja Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Metinė prenumerata \$5.00. Adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Laikraštėlis spausdinamas dviem spalvomis, gražiai iliustruojamas, daug eilraščių, pypysakėlių, rašinėlių, pasakų.

• **ZAIBAS, 1971 m. Nr. 2.** Caracaso lietuvių jaunimo laikraštėlis, 24 psl. leidinyje, kurio straipsneliai spausdinami lygia-grečiai lietuvių ir ispanų kalbomis. Venezuelos lietuvių jaunimo vardu laikraštėlio pirmame puslapyje sakoma: Žengiamo pirmyn. Jau Caracaso jaunimas nėra tiksliai vienu ar kitu tikslu surinktas būrelis. Pagaliau galime pranešti su pasididžiavimu, kad esame organizuota grupė su išrinkta valdyba, su numatytais nuostatais ir su stipriu pasiryžimu dirbti mūsų tėvynės ir Venezuelos lietuvių bendruomenės labui." Adresas: Algimantas Dugnas, Centro Lituanos San Casimiro, Plaza de La Vega, La

NAMŲ TAIŠYMO DARBAI
Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prielama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas, Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up. Ir kitus patalynius. PETRAS PIŠNYS, sav., 6211-15 South Damen Avenue — TEL. 737-3988.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Nuomoja — Parduoja — Taiso NAUJOS NAUDOTOS
Virš 60 m. patikimas patarnavimas NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Palaski Rd., Tel. 581-4111

Vega, Caracas, 102 — Venezuela.

• **VILTIS, Volume 30, Numbers 5, January, 1972.** A. Folk-

Marquette Medical Building Pharmacy, Inc.

ROBERT J. WIACEK, DSRPH
Your Professional Pharmacy

PHYSICIANS — DIABETICS — SICK ROOM SUPPLIES
ASK YOUR PHYSICIAN TO PHONE US YOUR PRESCRIPTION.
FOR PROMPT FREE PICKUP & FREE DELIVERY SERVICE CALL

Grovehill 6-3535
6132 S. KEDZIE AVE.
Mon., Tues. and Thurs. 10-10; Fri. 10-9; Sat. 9-30-6. Closed Sun., Wed.

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI I LIETUVĄ

PUKIAUSIA DOVANA JŲSŲ GIMINEMS

TIK TRUMPAM LAIKUI

Greitas pristatymas

PILNAI GARANTUOTA

SENIAI LAUKIAMAS

VISAI NAUJAS

ZHIGULI VAZ 2101

Pilna kaina US \$3275.00

MOSKVITCH 412 IE

Pilna kaina US \$3275.00

MOSKVITCH 408 IE

Pilna kaina US \$3009.50

ZAPOROZHETS ZAZ 966

Pilna kaina US \$2012.50

Yra tik labai ribotas kiekis. Tad, nelaukite.

Užsakykite dabar.

Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N. Y. 10010
Tel. — 982-1530

lore Magazine. Anglų kalba leidžiamas, įvairioms folkloro rūšims skirtas, tarptautinis šios srities žurnalas, kuriame kiekvieną kartą būna apšči ir lietuviškosios medžiagos, liečiančios lietuvių tautinius šokius, muziką liaudies meną ir kt. Redaktorius ir leidėjas V. F. Beliajus, P. O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Metinė prenumerata \$5.00.

• **VYTIS, 1972 m. sausio mėn. Nr. 1.** Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loreta I. Stukas, 1467 Force Drive, Mountinside, N. J. 07092. Metinė prenumerata \$4.00. Adresas: Vytis, 1625 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60636.

• **Broniaus Budriūno muzikos veikalai:**
NEMUNAS LAUZIA LEDUS PAVASARĮ. (Iš sonatos "Mano Tėvynė"). JAV LB Kultūros fondo leidinyje, Nr. 53. Kaina \$2.00.

LIETUVIO GIESMĖ. Mišriam chorui. Premijuota PLB Valdybo tautinių giesmių konkurse 1968 m. JAV LB Kultūros fondo leidinyje, Nr. 47. Kaina 50 centų.

MŪSŲ ŽEMĖ LIETUVA ir VALIO! ILGAUSIŲ METŲ! Bendriniam dainavimui. Broniaus Budriūno kūriniams leisti fondo leidinyje. Kaina 30 centų.

MISIŲ GIESMĖS. Tautos švenčių ir tautinių iškilmių progomis. Žodžiai kun. Stasio Ylos. Chorui arba bendram giedojimui. Giesmių mecenatas Kun. Vienybės Connecticut apygardos Broniaus Budriūno kūriniams leisti fondo leidinyje, Nr. 7. Kaina 50 centų. Broniaus Budriūno KLF adresas: 2620 Griffith Park Blvd., Los Angeles, Calif. 90039.

CENTRAL PARCEL SERVICE

ŠVENČIA

25 METŲ SUKAKTĮ

Turintiems giminių Lietuvoje, Central Parcel Service, 220 South State Street, Chicagoje, adresas gerai žinomas. Nuo 1947 m. ši bendrovė išsiuntinėjo šimtus tūkstančių siuntinių nuo Amerikos lietuvių jų šeimoms Lietuvoje. 1972 m. yra 25-tieji sukaktuviniai metai.

Jei norite siųsti siuntinį Velykoms, siųskite dabar. Nuvykite į 220 South State Street, arba į skyrių adresu 2618 West 63rd Street.

Central Parcel Service taip pat ima užsakymus automobilių (Moskvitch, Zhiguli, Zaporozhets), motociklų ir įvairių elektrinių reikmenų pristatymui Lietuvoje.

Jie taip pat gali padėti paruošti dokumentus, jei norit atsikviest į svečius savo gimines.

Atminkite, centrinio ofiso telefono numeris yra WA 2-9354, o skyriaus tel. WA 5-2466.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarą iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

Foto V. MAŽELIS

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11287

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. E. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% INSURED 5%

Mokamas už dydžio Mo-
tu (Certificate) apskaitas
Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas divi-
dendų mokama už
investavimo sąskaitas.

PILNAI ĮNĖSTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS:
PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 13 v. d. — Trečiad. uždaryta.

NOW ...

Earn interest from date of deposit to date of withdrawal on Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY.
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law.

ASSETS OVER \$160,000,000
RESERVE OVER \$14,500,000

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 5 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon — Wednesday, no business transacted.

Kultūrinė Kronika

Baltistai susirinks jau trečią kartą

Trečioji baltistikos studijų kileista aštuoni numeriai. Konferencija įvyks š. m. gegužės mėn. 11-14 dienomis Toronto universitete, Kanadoje. Konferenciją, kurią globoja Toronto universitetas, rengia Association for the Advancement of Baltic Studies (AABS).

Mokslinius pranešimus padarys baltistikos specialistai iš JAV, Kanados, Vokietijos, Švedijos, Suomijos, Norvegijos ir Australijos. Viso bus apie 90 pranešimų, iš jų tryliką duos lietuviai.

Visos konferencijos temos tiesiogiai lieta Baltijos kraštus: literatūrą, istoriją, kalbinius ir socialinius klausimus. Dauguma temų turėtų būti įdomios ne vien specialistams, tad rengėjai tikisi kuo platesnio dalyvavimo.

Lietuviai konferencijos informacijas gali gauti pas A. Banelį, 410 Davenport Rd., Toronto 7, Ont., Canada.

Kas yra AABS?

Association for the Advancement of Baltic Studies yra 1968 metais įsteigta švietimo bei mokslo draugija skatinti baltistikos studijoms.

Draugija jau yra surengusi dvi mokslines konferencijas. Antroji, įvykusi 1970 metų lapkričio mėnesį San Jose, Kalifornijoje, sutraukė 400 dalyvių iš įvairių kraštų.

Šiuo metu draugijos vienu iš trijų vicepirmininkų yra Ignas K. Skrupskelis, assoc. vykdomoji direktore — Elona Vaisnienė direktoriui bendriems reikalams — Vytautas S. Vardys, praneito valdyboje buvęs pirmininku.

Draugija leidžia biuletinį, kuriame talpina baltistiką liečiančius straipsnius. Biuletinio jau

Lietuviai trečioje konferencijoje Literatūros, teatro ir dailės sekcijos vadovu yra Rimvydas Šilbajoris. Jis taip pat pirmininkaus plenumo ir pirmajai sesijai.

Bronius J. Kaslas vadovaus istorijos dešimtajai sesijai.

Pranešimus literatūros sekcijoje padarys: Ilona Gražytė, Rimvydas Šilbajoris, Bronius B. Vaskelis, Rimvydas Šilbajoris ir Algirdas Landsbergis.

Istorijos sekcijoje kalbės: Romualdas J. Misiūnas ir Julius P. Slavėnas, lingvistikos — Antanas Klimas ir Janina K. Rėklaitis, socialinių mokslų — Benediktas V. Mačiūka, Povilas A. Mažeika ir Genutis Procuta, proistorės — Birutė Saldukienė.

Studentų sesija

Trečiosios baltistikos studijų konferencijos metu Toronte, gegužės mėn. 11-14 dienomis, vyks ir pokoleginių (graduate) studentų sesija. Programoje numatoma eilė pranešimų apie baltistikos studijų galimybes bei įvairiose bibliotekose esančią medžiagą tyrimo darbams.

Baltistikoje doktorizuojantys diskutuos savo temų svarbą pasirinktose bendrosiose šakose, metodika, kalbos žinojimo reikluma, šaltinių problemos, bei kitus universitetines baltistikos studijas liečiančius klausimus. Graduotų sesijos informacijos gaunamos pas sesijos koordinatorę Rasmą Karčinską (Mrs.), 1215 E. Hyde Park, Chicago, Ill. 60615, arba sesijos vadovą Olavi Arens, 51 Vernon Terrace, Poughkeepsie, N. Y. 12601.

Gintarinio Margučio konkursas

Margutis, minėdamas savo radijo programos 40 metų sukaktį, skelbia konkursą, kuriame kviečia dalyvauti visas JAV ir Kanadoje veikiančias lietuvių radijo programas ir pavienius radijo mėgėjus, nepriklausančius esančių radijo programų vietnamams. Skiriamos premijos geriausiems įrašams keturiose kategorijose. Premijuojama:

1. Pasikalbėjimas. Svarstoma temos svarba ir aktualumas pasirinktos srities ribose (socialinė, mokslinė, religinė, kultūrinė, meninė, politinė, sportinė ir t.t.) klausimų tikslumas ir sumanumas temos ribose.

2. a) Reportažas (galima iliustruoti muzikiniiais įrašais, kalbų ištraukomis ir pan.) b) Minėjimas

c) Proginė vienos temos valandėlė.

Svarstomas a) reportažo temos turinimas, aktualumas ir svarba pasirinktos srities (socialinė, mokslinė, religinė, kultūrinė, meninė, politinė, sportinė ir t.t.) klausimų tikslumas ir sumanumas temos ribose.

3. 60 sekundžių prekybinis skelbimas. — (Galima naudoti muzikos ir kitus garso efektus.) Svarstomas originalumas, efektingumas, įtikinamumas, sklandumas ir techninis paruošimas.

4. Speciali meninė programa (literatūrinė, dramatinė, muzikinė, montažinė arba radiofoninė meninė valandėlė). Svarstomas medžiagos parinkimas, turinio sukomponavimas, meninis ir techninis atlikimas.

Skirstant premijas, bus kre-

piamas ypatingas dėmesys į lietuvių kalbos grynumą ir taisyklumą. Magnetinių juostelių įrašai turi būti atlikti 7.5 greičiu. Apsiribojama 1971—1972 metų įrašais. Prie kiekvieno konkursui siunčiamo įrašo turi būti pažymėta radijo programos ir stoties pavadinimas, vedėjo vardas, pavardė, adresas ir programos perdavimo data. Individualių konkursų dalyvių prašoma pažymėti vardą, pavardę ir adresą.

Laimėjimams skiriama dovana dail. Petro Aleksos specialiai konkursui sukurta gintarinis Margutis. Jury komisiją sudaro: Algirdas T. Antanaitis, Dalia Bylaitienė, Balys Chomskis, Dalia Šimoliūnienė ir Rimvydas J. Rapšys.

Konkursui skirtų magnetinių įrašų pristatymo terminas: 1972 m. balandžio 1 d. Įrašai siunčiami šiuo adresu: Margutis, 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629 USA. Premijos bus įteiktos 1972 m. balandžio 15 d. Margučio sukurtoje bankete Beverly Country Club patalpose.

Šiuo konkursu norima atžymėti Margučio sukaktį ir suteikti pelnytą pripažinimą visoms veikiančioms lietuvių radijo programoms bei radijo mėgėjams. Margučio bendradarbiai, laikydami neutralumo, skelbiame konkurse nedalyvauja.

Margutis

• Vilniuje išleistas kalbotyros žurnalo "Baltistica" 7-tasis sąsiuvinis (111 psl., 1,500 egz.). Turinys: aktualios baltų, slavų kalbų problemos, apžvelgti lietuvių gramatikose ir žodynuose ir kt.

Atspėkit, ar čia poetas Antanas Gustaitis skaito humoristinę poeziją, ar šiuvinėja rankdarbių? Bet šiandien vakare Spaudos būliuje, Chicago, jis tikrai skaitys tik humoristinę poeziją. Nuotr. V. Maželis

Jonas Dovydenas — lietuvis fotografas neramioj šiaurės Airijoje

Jono Dovydeno, gyvenančio Chicagoje, aukštos meninės ir žurnalistinės vėrtės nuotraukos jau daug kartų puošė pačių rinkinių šio krašto žurnalų puslapius. Pastaruoju metu jis buvo angažuotas puošniai leidžiamam ir gausiai iliustruotam žurnalo Earth. Šių metų sausio mėnesio žurnalo laidoj Jono Dovydeno nuotraukos išdėstytos net 19-koje didelių puslapių. Neseniai fotografas Jonas Dovydenas su rašytoju — žurnalistu Dennis Ginosi ilgesniam laikui buvo nuvykę į neramumų apimtą šiaurės Airiją. Ginosi rašė savo įspūdžius, o Jonas Dovydenas fotografavo įvykius, nuotakas, žmones. Iš tos jų abiejų patirties dabar "Earth" žurnale susidarė tekstas ir nuotraukų viso arti 20 puslapių, kurie įvardinti The Irish Revolution. Text by Dennis Ginosi. Photography by Jonas Dovydenas. Žurnalą puošia dvylika Jono Dovydeno nuotraukų. Vienos jų spalvotos, kitos juoda — balta, dauguma viso puslapio dydžio.

Žymaus prancūzų tapytojo apžvalginė paroda Chicago's Meno institute

Eduard Buillard (1868-1940) tapybos ir grafikos paroda šiuo metu vyksta Chicago's Meno institute. Paroda tęsis iki kovo 18 d. Tapytojas yra vienas iš ryškiųjų 20 amž. prancūzų dailininkų. Nors su jokia grupe jisai nebuvo labai susirišęs, bet šiek tiek artimas fovistams. Savo gyvenime Vuillard ne kartą parodas rengė kartu su P. Bonnardu, Toulouse-Lautrecu, Valladonu ir kt.

Prof. Ant. Vasio sukaktis

Istorikas prof. dr. Antanas Vasy yra gimęs 1902 m. sausio 15 d. Šiemet sulaukia 70 m. amžiaus sukakties. Kūrybingas ir lietuviškam reikalui gražiai pasitarnavęs žmogus. Mokėsi Vilniaus, Marijampolės gimnazijose, Seinų kunigų seminarijoje. 1930 m. baigęs istorijos studijas Vyt. D. universitete, jas gilino Vienos universitete, studijuodamas paleografiją, diplomatiką ir istoriją. Baigę daktaro laipsnį ir būvo pakviestas

dėstyti Vytauto D. universitete, vėliau Vilniaus universiteto docentas.

Išvijoje vadovavo Augsburgio liet. gimnazijai, dėstė Pabaltijo universitete. Philadelphiaje suorganizavo Lituanistinę institutą ir jam vadovavo. Buvo pakviestas dėstyti rusų k. Siacus universitete, o nuo 1954 m. buvo Fordhamo univ. rusų k. prof. ir Rusų mokslų inst. direktorius. Veiklus Liet. katalikų mokslo akademijoje, ateitinukuose, bendruomenėje. Yra nemažai rašęs lietuvių ir amerikiečių žurnalus bei enciklopedijas. Daug dirbo, organizuojant lituanistinius kursus Fordhamo universitete.

Vytauto Mačernio kūrybos vakaras Vilniuje

Vilniuje, praėj. metų gruodžio mėn. vidury respublikinėje bibliotekoje įvyko V. Mačernio kūrybos vakaras. Apie poetą pasakojo kritikas Vyt. Kubilius, mokslo draugai Pranė Jakimaitienė ir poetas Eugenijus Matulevičius. Mačernio eiles skaitė konservatorijos studentai.

GĖLĖS Vestuvėms, banketams, laidotuvių ir kitokioms progoms BEVERLY HILLS GELINCO 1415 W. 63rd Street Chicago, Illinois TEL. 438-0833 438-0834

UŽSAKYKITE DABAR GERIAUSIĄ DOVANĄ

Į LIETUVĄ
Geriau negu grynai pinigai ar bet kokie daiktai
SPECIALŲ RUBLIŲ
PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP.

Pirma jums apie tai pasakėme, o jūsų giminės sako "taip".

Su specialiais Rublių Pažymėjimais jūsų giminės gali įsigyti, ką jie tik nori, už didelę reguliarią kainą. Panašiai, jei nuvykęs į krautuvę su 100 dol. gautum prekių už 200 dol. ar 300 dol. ar net ir daugiau. Pilnai garantuota ir apdrausta. Tikrai Intertrade Express Corp. duoda jums kuo greičiausiai patarnavimą. Šie Pažymėjimai pristatomi jūsų giminėms į namus už 3 savaites.

Dėl nuvertinimo JAV dolerio kaina už Specialų Rublį dabar yra \$2.32.

TAI YRA PILNA KAINA. Visiškai jokių kitų primokėjimų.

Galite siųsti kokią sumą norite. Reikalaukite mūsų NEMOKAMO ILLUSTRUOTO KATALOGO.

Užsakykite Dabar. Užsakykite tik per INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

Labai svarbu! AUTOMOBILIAI Tik trumpam laikui

Greitas pristatymas
SENIAI LAUKIAM! VISAI NAUJI

ZHIGULI VAZ 2101 US \$3275.00

MOSKVITCH 412 IE Liuksusinis modelis US \$3275.00

MOSKVITCH 408 IE US \$3009.50

ZAPOROZHETS ZAZ 966 US \$2012.50

Gaunami labai ribuoti skaičiai — Tad NELAIKITE — Užsakykite DABAR.

BUTAI Reikalaukite mūsų Specialių Biuletenių.

Turime 23 m. patyrimą šlaime biznyje ir daug tūkstančių patenkintų klientų.

Iš per didelio akylumo

(Atkelta iš 4 pusl.)

daugiau šansų ir pagrindo negu kietai sukirptam traktatui "Tauta ir tautinė ištikimybė".

Kritika yra būtina. Pozityvios kritikos mums labai reikia. Tai yra šventas reikalas. Bet kritika neturi būti nei piktybinė, nei cinška. Nereikia niekinti darbo vien dėl to, kad ne mes jį atliekame.

Encyclopedia Lituanica yra didelis dalykas. Man neišeina iš galvos leidėjo pastaba: Lietuviš-

kąj tesėjau, o angliškosios galiu ir netesėti... Sunkumai yra finansinio pobūdžio. Ar negalėtų prie šio didelio darbo prisidėti Kultūros fondas, bent popierių ir spaudą apmokėdamas. Mano galva (ir tik mano) fondo daug skiriamų sumų tenka nepalyginant mažiau svarbiems reikalams.

Beje, man trijų skilčių pilnai pakanka.

Apsimoka skieitis DRAUGE nes jis plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis. G! skelbimų kainos visiems prieinamos.

1972 M. — L. FONDO DEŠIMTMETIS. UŽBAIKIME MILIJONĄ!

Š. m. vasario 26 d. Cikagos LF vajeus k-tas rengia vakarą — balių Inn Motion salė e, 5520 S. Kedzie Ave., Chicagoje. K-tas kviečia Cikagos ir apylinkės lietuvių ir liet. organizacijas dalyvauti ir ta progą įstoti į LF narius, o narius — savo įnašus padidinti. Vietas rezervuoti skambinti: iki 4 val. p. p. 927-9672, po 4 val. — 233-4345

Įnašus siųsti arba asmeniškai įteikti: LF būstinė, 2242 West Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629, tel. 925-6897.

E U D E I K I S

YDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefoias — YARds 7-1741-2

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6345 SO. WESTERN AVE.
TRYs MODERNIšKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIRŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpe 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visas mūsų apylinkes. Dėkojame jums už mūsų parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

5%
All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%
2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

SPYGLIAI IR ROVELIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIŪNAS

MOKYMO REIKŠMĖ

Vasario mėnesį mes vienas kitam stengiamės pasakyti tikrai svarbių pamokymų ir duoti nuostabiai žmogaus ir tėvynės meilei reikšmingų patarimų. Tai, galima sakyti, mokymo mėnuo. Va, vienas moko mus patriotizmo vienoj salėje, kitas kitų, tiesiog nuostabiai mes visi tampame sklidinį patriotizmo, nors kuolą imk ir drožk rusko mušti; bet kadangi to rusko nėra, nei tu jo matai, nei ką, taigi tą entuziazmą galima sunaudoti ir savo draugų kūlimui.

Nieko nėra patogiau barti kaip žmogų bažnyčioj už nusidėjimus, bet kas nenuveikia bažnyčią, tai jis visai negirdi, kaip už griekus barta. Gera salėje kalbėti apie tuos, kurie ne ateina į minėjimą, bet kas ne ateina, tai tas ir negirdi, koks jis yra nupatriotėjęs. Visa barimo spaudimą, taip sakant, pakelia tie, kurie atėjo. Barėsi, kad neskaityt laikraščių, bet kas neskaityt, tai ir nežino, kad jį ten barta. Paskaitininkas išreikia prakalbą tėvams, kad šie vaikų neatvedė į minėjimą, bet jei jis pats būtų savo studentą atgabendęs, tai vis mažiau reiktų kitus barti, nes vienu studentu būtų daugiau. Kitas barta čia gimusį kleboną, kad lietuviškus paveikslus iš lietuviškos salės išgabeno, bet jei barėjas koki nors kartą atgabendų savo vaiką į lietuvišką parengimą, gal tas toj salėj ir nepamatyto tokio blogumo, koki mato tėvas. Taip sakant, mokyti yra žmogaus didelis pašaukimas ir lietuvių tokio pašaukimo yra labai sklidini.

Ir kas šiais laikais nemoko. Moko mokytojai, tėvai, kunigai, pasauliečiai, moko tėvus vaikai ir vaikus tėvai, jaunimą senimas ir jaunimas senimą; moko aukotojai ir aukų rinkėjai, moko tie, kurie taupo ir kurie išleidinėja, moko tie, kurie jau pradėjo krauti antrą milijoną, ir moko tie, kurie krauna pirmąjį. Moko močiutės, nes negali duoti blogų pavyzdžių, o tik gerus pamokymus, moko dailininkas dailininkus ir kritikas kritiką, moko Alta Bendruomenė, o ši Alta. Neistorikai moko istorikus, o nekartografi kartografas, nugalėję dienas, moko, kaip redaguoti, o kiti moko vykty šio darbo mokyti pas tuos, kurie moka žmogų į Sibiją už nieką pasiusti.

Ir kas šiais laikais nemoko. Moko mokytojai, tėvai, kunigai, pasauliečiai, moko tėvus vaikai ir vaikus tėvai, jaunimą senimas ir jaunimas senimą; moko aukotojai ir aukų rinkėjai, moko tie, kurie taupo ir kurie išleidinėja, moko tie, kurie jau pradėjo krauti antrą milijoną, ir moko tie, kurie krauna pirmąjį. Moko močiutės, nes negali duoti blogų pavyzdžių, o tik gerus pamokymus, moko dailininkas dailininkus ir kritikas kritiką, moko Alta Bendruomenė, o ši Alta. Neistorikai moko istorikus, o nekartografi kartografas, nugalėję dienas, moko, kaip redaguoti, o kiti moko vykty šio darbo mokyti pas tuos, kurie moka žmogų į Sibiją už nieką pasiusti.

Tokius gana linksnius švenčių sveikimus gavo daugybė tautiečių iš paverptos tėvynės.

Paštas, nuolat keldamas kainą, moko, kaip apeiti įstatymus, gi, kad būtų galima kainas vis toliau kelti, politikai moko, kaip sukombinuoti pinigų, gi apsitvėrę ant penkių akrų sklypų savo rezidencijas moko, kaip mylėti negrą. Sovietų Rusija moko Kom. Kiniją, kad ši tautiečių nežudyti, o Kinija moko Maskvą, kad ši negrobtų tautų ir neskerstų žmonių. Žodžiu, ir tarptautinėj arenoj mokymo yra apstu.

Taigi, švėsdami įvairias šventes ir gaudami įvairių, daugiausia neapmokamų pamokų, džiaukimės, kad galime ir kitus pamokyti, nes jeigu mes negalėtume kitų bemokyti, būtų daug sunkiau šioje žemėje papkorus valgyti. Mokslas ir mokslas lig begalybės, pamokas mėgsta jaunas ir senas, ir visų mūsų didžia didybė baigia prigrįdyt pamokų tvanas.

L. P.

Kalbėtojai, kaip ir saulėlydis, yra patys gražiausi, kai jie iš auktybių nusileidžia žemėn.

Kalbos kertelė

KALBŲ PANASUMAS

„Sandaros“ š. m. pirmame Nr., nepasirašęs kalbų žinovas rado, kad tarp anglų ir lietuvių kalbų yra daug panašumų.

„Angliškas žodis „ale“ ir lietuvių „alus“ — artimai giminingi. Angliškas „suit“ (drabužis) ir mūsų veiksmažodis „siūti“ skamba labai panašiai. Žodis „lung“ (plaučiai išsitarai kaip „langas“). Tokių panašumų galėtumėm patiekti tiek ir tiek.“

Kadangi palyginimai yra gana įdomūs, tai aš čia norėčiau dar vienu labai panašiu žodžiu papildyti, būten: Angliškas „Cleaner“ tai yra bemaž visiškai lietuviškas dėl to, kad žmogus, valydamas kelnes, turi labai daug reikalų su kelnų klynu, tai ji ir lietuviškai galima vadinti „klynierių“ arba net „klynorium.“

F. K. Arčlana

ANDRIULIS IR KURASHVILI

Gruzinas Merab Kurashvili, nenorėdamas grįžti į tarybinį Sovietų Rusijos rojų, persiplovė arnka ir gerkle, — tarė vienas amerikietis.

— Keistas žmogus, — nustebino liberalas.

Bet čia priejo Kindžiulis ir tarė:

— Ir komunistas Vincas Andriulis būtų persiplovęs gyslas, jeigu jo nuo deportacijos į sovietinę Lietuvą nebūtų išgelbėję įvairūs susidarę komitetai.

„Rodos pati plunksna brėžia žodžius, nepaisydama išgirusios galvos kontrolės“.

Jonas Šoliūnas

NELAIMĖS

Grįžęs iš darbo Stukutis pasakoja savo žmonai:

— Žinai, baisu, kas dedasi Amerikoje: 10 apiplėšimų, aštuoni automobiliai susikūlė, 10 užmuštų ir 15 sužeistų, keturi namai sudegė, du lėktuvai nukrito. Didžiausi potvyniai pasauly, audros, laivų avarijos, žemės drebėjimai...

— Na, tai dar ne viskas, — sako žmona, — mano bulvės prisvilo.

SUPRANTAMA KALBA

— Leiskite jus palydėti.

— Nachalas!

— Leiskite su jumis pasivaikščioti.

— Kuo mane laikote?

— Atsiprašau, aš norėjau jus į restoraną pakviesti.

— Juokdarys!.. Reikėjo taip iš karto sakyti.

TVIRTAS NORAS

— Sekantį šokį šoksime mūdų. Danguole!

— Negaliu. Pasizadėjau keltam.

— O paskui?

— Palauk, aš supažindinsiu tave su labai padoria mergina. Mano drauge.

— Nenoriu su padoria. Noriu su tavim.

SKYRYBŲ PRIEZASTYS

Viena turtingos šeimos ponutė (misiukė) paprašė teismo skyrybų su savo vyru dėl to, kad jis su draugais lošdavo pokerį iš stambių pinigų sumų. O kai su žmona namie lošdavo, tai tik iš 3 centų.

— Viskas, ko aš norėjau, — pasisakė teisėjui ji, — tik to, kad ir aš turėčiau lygią teisę su jo draugais laimėti jo pinigų.

Kitas vyras iš Texarhana paprašė skyrybų dėl to, kad 15 metų jo žmona vaikščiai su juo elgiassi.

Pavargęs žurnalistas tikisi atsigauti šį šeštadienį įvykstančiame žurnalistų baliuje.

Dail. J. Paukštienės piešinys

GARSIJŲ LINKSMI POKALBIAI

Pikasso apie save

„Mano motina visada sakydavo, kad jeigu būsi kareivis — tapsiu generolu, jeigu kunigas — tapsiu popiežium. Aš nusprendžiau būti tapytoju ir tapau Picasso“.

Laiškas ir menas

Pas garsų XIX amžiaus vokiečių menininką Mencilį atėjo jaunuolis, atsinešdamas savo paveikslą.

— Maestro! — pasakė jis. — Kur teisybė? Šį paveikslą aš nutapiau per vieną dieną, o štai jau metal, kaip negaliu jo parduoti.

— Mielas drauge, — nusišypsojo Mencilis. — Jeigu jūs šį paveikslą būtumėt tapę metus, tai, tikriausiai, parduotumėt per vieną dieną.

Nosis ir gyvenimas

Kartą reporteris paklausė Britgita Bardo, ką ji galvoja apie šiuolaikinės plastinės chirurgijos galimybes.

— Chirurgas, — atsakė Bardo, — mūsų laikais pajėgus su žmogaus nosimi padaryti viską, ką tik sugalvos, išskyrus vieną: jis negali jai sutrukdyti kiltis į svetimus reikalus.

Vyrel, daugiau dėmesio mano aprangai, žūrėk, kaip aš žaviai atrodau karštos kelnės.

GROZIS IR PLONUMAS

Vienas pilietis aiškina kitam: — Aš nesuprantu, kodėl modeliai būna ploni, kodėl moterys nori būti plonos, kai tuo tarpu aš buvau Italijoje ir nemačiau jokios moters statulos, kuri būtų tik skūra ir kaulai.

STORIS IR GAZOLINAS

Stora moteriškė eina gatve Chicagoj ir ją sutrenkia Volkswagenas. Priėjęs policininkas klausia:

— Man atrodo, tu užkliudei tą storą moterį?

— Gal būt, bet nieko neatsitiko, aš negalėjau pravažiuoti pro šalį, ji buvo per stora.

— Tai kodėl negalėjai apvažiuoti aplink? — paklausė.

— Neturėjau mašinosj tiek gazolino.

GERAI IR BLOGAI

Susitiko du seniai nesimatę draugai.

— Kur buvai prapuolęs?

— Vedžiau.

— O, tai puiku!

— Ne, žmona labai blogo būdo.

— O, tai blogai!

— Ne, ji labai turtinga.

— O, tai puiku!

— Ne, visas turtais tik ant jos vardo.

— O, tai blogai!

— Ne, ji man užrašė savo gražų namą.

— O, tai puiku!

— Ne, namas pereitą savaitę sudegė.

— O, tai blogai!

— Ne, ji tuo laiku buvo namie.

PAGUODE

Stuardesė ramina apimtą baimės keleivę:

— Neverta taip jaudintis, madame. Dar nebuvo atvejo, kad lėktuvas negrįžtų į žemę.

— Kartais nusibosta būti paklydusia avim.

R. Raslaivičienė

PO DVIDEŠIMTIES METŲ

Prieš dvidešimt metų Sukūdes toks atėjo. Po dvidešimties metų Labai suapvalėjo.

Prieš dvidešimt metų Dvimetis stumžėlis, Po dvidešimties metų Dabar labai apžėlęs.

Tau davė dolerėlį NC W C. Dabar geri Martelį, Naujų namų rūsy.

Ruošei veikimą platų — Jau visko to nebėr... Po dvidešimties metų Sakai jau, I don't Care.“

Dr. S. Aliūnas

SPAUDOS APŽIŪRINĖJIMAS

— Politika ir automašinos. Chicago's „Daily News“ kolumnistas Mike Royko sako, jam esą nusibodę liberalų klišė: „Ar pirkum vartotą automobilį iš Richard Nixon?“ Royko sako: „Būtų gera, kad tie patys žmonės nors kartą paklaustų, ar kas važiuotų automobiliu su Edward Kennedy“.

— Mėgėjai ir profesionalai. Kolumnistas Royko Naujųjų metų proga pabrėžė: „Aš Naujųjų metų proga negeriu, nes geria visi mėgėjai, gi aš esu gėrikas profesionalas.“

— Pinigų persiuntimas, „Naujienos“ sausio 5 d. rašo: „Bet gražiausias „tarybinės“ Lietuvos gyventojų nuotalkas ir lietuviškų kviesingų pageidavimus Naujiems Metams bene bus atvaždavęs pradantis garsėti jaunas poetas Vladas Grybas. Jis, aišku, nusinešė didoką sovietinių rublių saują. Už šitokių dalykus komunistai noriai aukso moka.“

SEKMINGAS SŪNUS

Mano sūnus dirba žmonijos labai svarbų darbą — giriassi tėvas, — jis pasaulio sveikatai atlieka nuostabius darbus.

— Ką jis veikia? — klausia pažįstamasis.

— O, jis yra šiukšlių išvežiotojas.

Balta snaigė vijo snaigę — Traktorių apsnigtį baigę, Tik ką varęs plačią vagą — Traktorius sniego prasmego.

Jaunasis ir jaunoji

KUR GAUTI ATGYVENĄ?

Panevėžio rajono ūkinių prekių parduotuvėje.

Pirkėjas:

— Mergužėle, ar dar neatvežė žibalinės lempoms stiklų?

— Neatvežė, neatveža ir neatveš.

— Kad labai reikia...

Pagalvokit, kažkokios atgyvenos ieško. Elektra visur šviečia!

— Pas mus neviečia, stiklo reikia. Dievaži, nors pasižiūrėt duokit.

— Eikite į muziejų. Ten pasižiūrėsit.

Muziejuje

Pilietis:

— Kur čia sudėti žibintai, senų laikų liktarnos, žibalinės lempos?

Muziejaus darbuotoja:

— Ten negalima.

— Kodėl? Pasižiūrėti norėjau...

Muziejaus darbuotoja:

— Vakara mane moterėlė taip pat prašė pasižiūrėti... Paskui vos stiklo neišnešė. Už rankos pagavom. Sako, pasigallėkit, visas rajono parduotuves apėjau — negavau. Čia vienintelė vieta. „Vastiečių Lalkraštis“

— Modernios mergaitės būdo negali spręsti iš apsirengimo, nes ji nešioja per mažai drabužių.

— Maža to, kad dabartiniai džentelmenai autobuse sėdi, kai moteris stovi, tuo pat metu jie dar ir flirtuoja su ja.

— Ir pjesėje, ir salėje buvo daug tuščių vietų.

— Yra žmonių, kurie galvoja, kad bus šviesiau, jeigu žvakę uždegsi iš abiejų galų.

— Pelė ir patamsy į spąstus kelią suranda.

Posmai iš rašytinos poemos

Atvažiavo Laurinčiukas Ir pradėjo taip šnekėt: — Brežnevas kitaip jau suka, Nužno Vlikui netikėt.

— Ja litovici iš Sąjūzo Pasakysiu abelnai, Neklausykite jūsi pilvūzo, — Pono žodžiai — pelenai.

Klausos galvos, pilnos šieno, Wink von oben matos jiems, Suka vyrai savo ienas Ir dar moja sekt kitiems.

Tant bien que mal visą būrį Jie surinko asilų Ir pradėjo pūst kultūrą Broliams iš visų galų:

— Prosę pana, sprawa taka, Mes negalim kur katras Eit be kelio ir be tako, Ir bambino tai supras.

— The allmighty dollar mūsų, Sako, greit visai pražus, O raudonas rublis rusų Dar toks jaunas ir gražus.

Zdies diplomų nepažįsta, Pasakysiu atvirai, Ten pagerbia net statistiką Ir apmoka dar gerai.

— Tinge-Tangel, brauc uz Rigu...

Gaudeamus igitur... Ten gyvensim vėl iš knygų, Būdieta votka ir kitur.

P. Eilėnas

Modernus sniego senis